ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI İLE BEDEN ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİDE SOSYAL MEDYA KULLANIMININ ARACILIK ROLÜ

Aylin AKGÜL
201180103

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Melis Seray ÖZDEN YILDIRIM

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI İLE BEDEN ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİDE SOSYAL MEDYA KULLANIMININ ARACILIK ROLÜ

Aylin AKGÜL
201180103
ORCID:0000-0003-2417-4307

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Melis Seray ÖZDEN YILDIRIM

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Hayatım boyunca bana desteklerini her zaman hissettiren ve her konuda yanımda olan biricik annem Elmas ve babam Adil Akgül'e, tez süreci boyunca yanımda olarak beni motive eden en yakın arkadaşım Sena Ceren Övüç'e ve tez yazma sürecimde yanımda olan erkek arkadaşım Nihat Sezer Yaşaroğlu'na sonsuz teşekkür. Aynı zamanda tez sürecim boyunca yardımlarını esirgemeyen, her soruma itinayla cevap veren ve tezimi yazmamda büyük katkısı olan danışmanım Doç. Dr. Öğr. Üyesi Melis Seray ÖZDEN YILDIRIM'a şükranlarımı sunarım.

Aylin AKGÜL

Eylül, 2022

ÖZ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI BEDEN ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİDE SOSYAL MEDYA KULLANIMININ ARACILIK ROLÜ

Aylin Akgül
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Doç. Dr. Melis Seray Özden Yıldırım
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde beden algısı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolünü incelemek ve bu konuda yapılacak yeni çalışmalara yol göstermektir.

Bu doğrultuda 18-28 yaş arasında, İstanbul'da yaşayan 391 üniversite öğrencisi ile çalışılmıştır. Veri toplamak amacıyla Demografik Bilgi Formu, Anne- Baba Tutum Ölçeği, Beden İmajı Ölçeği ve Sosyal Medya Kullanım Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde Frekans, Yüzde Dağılımı, Ortalama ve Standart Sapma Hesaplamaları, Bağımsız Gruplar T-testi, Tek Yönlü Anova analizleri ve Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Sosyal medya kullanımının aracılık rolünde ise Regresyon Analizi Kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumlari ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü bulunamamıştır. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin ebeveynden algıladıkları demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki saptanmıştır. Buna karşın otoriter ebeveyn tutumları ile olumlu beden algısında bir ilişki bulunamıştır. Üniversite öğrencilerinin ebeveynden algıladıkları otoriter tutum ile

sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna karşın demokratik ebeveyn tutumları ile sosyal medya kullanımı arasında ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

***Anahtar Kelimeler*:** Algılanan Ebeveyn Tutumları, Beden Algısı, Sosyal Medya Kullanımı

SUMMARY/ABSTRACT

THE MEDIATING ROLE OF SOCIAL MEDIA USE IN THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL ATTITUDES AND BODY IMAGE AMONG COLLEGE STUDENTS

Aylin Akgül
Master's Degree Dissertation
Psychology Department
Clinical Psychology Graduate Program with Thesis
Supervisor: Associate Professor Melis Seray Özden Yıldırım
Maltepe University Graduate Education Institute, 2022

The aim of this study is to examine the mediating role of the social media use in the relationship between body perception and parenting styles by assesing college students and to guide futher studies on this matter.

According to that, 391 college students age between 18-28 and who live in Istanbul were participated. Data was collected by Demographic Information Form, Parenting Styles Scale, Body Image Scale and Social Media Use Scale.

Frequency, Percentage Distribution, Mean and Standard Deviation Calculations, Independent Groups T-Test, One Way Anova analyzes and Pearson Correlation Analysis were used in the analysis of the research data. Regression Analysis was used in the mediating role of social media use.

According to the results, there was no mediating role of social media use in the relationship between perceived parenting styles among college students and body perception. Besides, results show that, there is a positive correlation between democratic parenting styles and positive body image among college students. Despite that there was no relationship between authoritarian parenting styles and positive body image. Also, it

is found out that there was a significant relationship between perceived authoritarian parenting style and social media use. After all, there was no relatinship between democratic parenting styles and social media use. However, no significant relationship was found between college students' positive body image and social media use.

Keywords: Parental Attitudes, Body Perception, Social Media Use

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
SUMMARY/ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR LİSTESİ xi
ŞEKİLLER LİSTESİ xii
KISALTMALAR xiii
1. GİRİŞ 1
1.1 Problem 1
1.2 Amaç 3
1.3 Araştırmanın Önemi 5
1.4 Araştırmanın Varsayımları 7
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları 7
1.6 Tanımlar 8
2. GENEL BİLGİLER 9
2.1. Ebeveyn Tutumları 9
2.1.1.Algılanan ebeveyn tutumları kavramı 9
2.1.2 Otoriter ebeveyn tutumları 11
2.1.3 Demokratik ebeveyn tutumları 12
2.1.4 İzin verici- hoşgörülü ebeveyn tutumları 13
2.1.5 İzin verici- ihmalkar ebeveyn tutumları 14
2.1.6 Hoşgörülü – serbest ebeveyn tutumları 14
2.2 Beden Algısı 15
2.2.1 Beden algısı kavramı 15
2.2.2 Beden algısıyla ilişkili değişkenler 16
2.3. Sosyal Medya Kullanımı 19
2.3.1 Sosyal medyanın tarihçesi 19
2.3.2 Sosyal medya kavramı 19
2.3.3. Sosyal medya kullanımı 20

2.4 İlgili Çalışmalar 23
2.4.1 İlgili ulusal çalışmalar 23
2.4.2 İlgili uluslararası çalışmalar 26
3.YÖNTEM 29
3.1 Araştırma Modeli 29
3.2. Örneklem 29
3.3 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 29
3.4. Veri Toplama Araçları 29
3.4.1 Demografik bilgi formu 30
3.4.2. Anne baba tutum ölçeği (ABTÖ) 30
3.4.3 Beden imajı ölçeği 31
3.4.4 Sosyal medya kullanım ölçeği 31
4.BULGULAR VE TARTIŞMA 33
4.1 Bulgular 33
4.1.1. Katılımcıların demografik bilgilerine yönelik bulgular 33
4.1.2. Algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımına yönelik tanımlayıcı bulgular 35
4.1.3. Algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımının dağılımına yönelik bulgular 36
4.1.4. Olumlu beden algısına yönelik bulgular 37
4.1.5. Algılanan ebeveyn tutumu, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiye yönelik bulgular 41
4.2 Tartışma 47
4.2.1. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısının ilişkisi 47
4.2.2. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısının ilişkisi 49
4.2.3 Üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı ilişkisi 50
4.2.4 Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile sosyal medya kullanımı ilişkisi 52
4.2.5 Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile sosyal medya kullanımı ilişkisi 53
4.2.6 Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü 54
4.2.7 Cinsiyete göre olumlu beden algısı 59
4.2.8 Ebeveyn birliktelik durumuna göre olumlu beden algısı 60

4.2.9 Anne eğitim durumuna göre olumlu beden algısı 61
4.2.10 Baba eğitim düzeyine göre olumlu beden algısı 62
4.2.11 En sık kullanılan sosyal medya hesabına göre olumlu beden algısı 62
4.2.12 En sık takip edilen sosyal medya içeriklerine göre olumlu beden algısı 63
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 65
5.1 Özet 65
5.1.1 Ebeveyn tutumu, beden algısı ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar 65
5.1.2. Demografik değişkenler açısından beden algısının incelenmesine yönelik sonuçlar 66
5.1.3. Yargı 66
6.KAYNAKÇA 67
EK:1 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU 80
EK 2 ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ 81
EK3: BEDEN ALGISI ÖLÇEĞİ 84
EK 4: SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÖLÇEĞİ 86
ÖZGEÇMİŞ 87

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri 34

Tablo 2. Algılanan Ebeveyn Tutumları, Olumlu Beden Algısı ve Sosyal Medya Kullanımına Ait Tanımlayıcı İstatistikler 35

Tablo 3. Algılanan Ebeveyn Tutumları, Olumlu Beden Algısı ve Sosyal Medya Kullanımına Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri 36

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Cinsiyete Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi 37

Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi 38

Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Ebeveyn Birliktelik Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi 38

Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının En Sık Kullanılan Sosyal Medya Hesabına Göre Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi 39

Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi 39

Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Ekonomik Duruma Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi 39

Tablo 10. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi 40

Tablo 11. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının En Sık Takip Edilen Sosyal Medya İçeriğine Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi 40

Tablo 12. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn Tutumları, Olumlu Beden Algısı ve Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi 41

Tablo 13. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi 43

Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi 44

Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi 45

Tablo 16. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi 46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırmanın Modeli 29

Şekil 2. Aracı Değişken Analizleri İşlem Basamakları 42

Şekil 3. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi... 44

Şekil 4. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi... 45

Şekil 5. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi... 46

Şekil 6. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi... 47

KISALTMALAR

ABTÖ: Anne Baba Tutum Ölçeği

f **:** frekans

F **:** anova değeri

n **:** kişi sayısı

p **:** anlamlılık değeri

ss **:** standart sapma

sd **:** serbestlik derecesi

t **:** t testi değeri

$\bar{x}$ **:** aritmetik ortalama

% **:** yüzde

1. GİRİŞ

1.1 Problem

Üniversite dönemi, öğrencilerin bireyselliklerini kazandıkları, aileden uzaklaşarak daha çok sosyalleştikleri ve karar alırken daha özgür olmaya başladıkları, aynı zamanda da kimlik kazandıkları bir dönemdir. Bütün bunların yanında üniversite dönemi, ergenliğin bitişi yani önemli bir geçiş dönemini kapsamaktadır. Geçiş dönemi olmasının verdiği zorluğun yanı sıra aileden ve evden uzaklaşma, yeni arkadaş ve sosyal ortam tercihleri, kariyer yolculuğu, gelecek kaygısı, uyum problemleri ve kabul edilme gibi birçok sorunu da barındıran bir dönemdir (Özdel ve ark., 2002).

Üniversite çağındaki bireyler, yaşamlarında sanal ortamları çok fazla kullanmaktadır. Dolayısıyla internet ve sosyal medya onlar için hayatlarında vazgeçilmez bir yerdedir. İnternet sadece bilgiye erişmek için aracı olmanın dışında, insanların ortak paylaşımlarda bulunduğu ve sosyalleştikleri bir mecra durumuna gelmiştir (Aydın, 2016). Üniversite çağındaki bireyler, eğitimleri dolayısıyla bilgiye erişim, diğerlerinin düşüncelerini öğrenme ihtiyacı, keyifli vakit geçirme, duygu, düşünce ve isteklerini sanal ortamda daha iyi anlatabilmeleri gibi sebeplerin de etkisiyle sosyal medyayı çok fazla kullanmaktadırlar (Karaca, 2007).

Çağımızda internet kullanıcıları için vazgeçilmez bir araç olan sosyal medya kullanımı, dünyanın her yerinden insanların isteklerine yanıt olmasıyla birlikte, sosyal medyayı diğer insanları yargılamak için kullananlarında vazgeçilmez aracı haline gelmiştir (Baz, 2018).

Günümüzde sosyal medya kullanımının artması toplumsal ve bireysel anlamda insanlar üzerinde çeşitli etkiler yaratmaktadır. Bu etkilerden biri de diğer insanlar tarafından takdir edilme ve çekici bulunma arzusudur. (Doğan, 2010). Bu beğenilme ve insanlar tarafından onaylanma arzusu da kişilerin bedenlerini nasıl algıladıkları hakkında düşüncelerini değiştirebilir. Çağımızda sosyal platformların kullanımının artmasıyla birlikte kalıplaşmış güzellik algıları gittikçe yaygınlaşmış ve insanların güzelleşme arzusuyla yaptıkları cerrahi operasyonlar veya fotoğrafları üzerindeki oynamalar daha yaygın ve istenen bir durum haline gelmiştir (Bayrakçı ve Türk, 2019).

Yaygınlaşan kullanımıyla birlikte internet, iletişim ve paylaşım amaçlarıyla gençlerin en çok vakit geçirdiği ortam haline gelmiştir. Geçtiğimiz yıllarda da çeşitli ebeveynlik stilleri ve internet kullanımı arasındaki belirli ilişkiler incelenmeye başlanmıştır. Birçok çalışma göstermiştir ki duygusal yakınlık ve internet kullanımı arasında ters bir ilişki vardır (Tur-Porcar, 2017). Bireyler bekledikleri hoşgörü ve güven duygusunu yakın çevrelerinde bulamadıklarında bunu sosyal medyayla gidermeye çalışmaktadır (Dede, 2019).

Valcke ve ark. (2010), yaptığı bir çalışma en çok internet kullanımının, ebeveynlerin sınırsız ve disiplinsiz, izin verici bir tutum sergiledikleri durumlarda gözlenmiştir. Bunlara ek olarak ebeveyn tutumlarının beden algısıyla doğrudan bir ilişkisi olduğu görülmektedir, çalışmalar göstermiştir ki aileler gen aktarımıyla ve çocuklarını yetiştirme biçimleriyle çocuklarının bedenleriyle ilgili algılarını şekillendirmede etkili rol oynamaktadır, özellikle annenin tutumunun kız çocuğunun beden algısı üzerinde bir etkisi olduğu gözlenmiştir (Garbet ve Diedrichs, 2016).

Üniversite öğrencilerinde beden algısını çeşitli değişkenler çerçevesinde inceleyen bir araştırmada elde edilen sonuçlar yukarıdaki çalışmayı destekler niteliktedir. Bu araştırma sonuçlarına göre anneden algılanan duygusal yakınlık boyutunun artması öğrencilerin bedenlerini daha olumlu algılamasına sebep olmaktadır. Bu araştırma sonucu da üniversite öğrencilerinde özellikle annenin tutumlarının öğrencilerin beden algıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Büyükmumcu ve Ceyhan, 2020).

Bununla birlikte, Thompsosn (2004), beden algısını etkileyen değişkenleri belirtmek için ‘’Üç Etki Modeli’ni sunmuştur. Buna modele göre, aynı yaş grubundan bireyler, anne ve baba ve sosyal medya beden algısında en etkili 3 değişken olarak belirtilmektedir (aktaran Gürel, 2020).

Bandura’nın (1963), Model Alma teorisine göre, çocuğun büyüdüğü aile ortamındaki ebeveynlerin tutumları, çocuk tarafından içselleştirilmekte ve model alınmaktadır. Dolayısıyla ebeveynlerin katı diyet davranışları ve kendi bedenlerine yönelik olumsuz duygu ve düşünceleri de çocuk tarafından içselleştirilebilmektedir. Bu durum da çocuğun bedenine yönelik memnuniyetsiz tutumlar geliştirmesine ve beden algısının olumsuz yönde etkilenmesine sebep olabilmektedir (Gardner ve ark., 1980).

Yukarıda bahsedilen çalışmalarda da görüldüğü gibi ebeveyn tutumlarının sosyal medya kullanımıyla ilişkisi, sosyal medya kullanımının beden algısıyla ilişkisi ve yine ebeveyn tutumlarının doğrudan beden algısıyla ilişkisi incelenmiştir. Bu sebeple bu çalışmada da sosyal medya kullanımının aracılık rolü; beden algısı ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişki çerçevesinde araştırılacaktır.

1.2 Amaç

Yapılan literatür taraması, beden algısının birçok araştırmada ele alındığını göstermektedir. Üniversite öğrencilerinde beden algısıyla ilgili yapılan çalışmalarda benlik saygısı, yeme bozuklukları ve kültürel etkiler öne çıkmaktadır. Bu çalışmaya yönelik yapılan literatür taramasında ise bireyi yetiştiren ebevenylerinin, beden algısı ve sosyal medya kullanımıyla ilişkisini ele alan kısıtlı çalışma olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte sosyal medya kullanımının, internet kullanımının %82,4'ünü kapsamasına (TÜİK, 2016) ve We Are Social (2015), verilerine göre ülkemizde 40 milyondan fazla sosyal medya kullanıcı hesabı bulunmasına rağmen sosyal medya kullanımına ve sosyal medya kullanımının etkilerine ilişkin sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır.

Aynı zamanda yapılan literatür taramasında internet kullanımı ve beden algısına yönelik çalışmaların genellikle ergenlik dönemindeki bireylerle yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin hedef alınmasının sebebi ise sosyal medyanın ve sosyal ağların (facebook, twitter, instagram vb.) bu grup tarafından da çok fazla kullanılıyor olmasıdır. Diğer bir neden ise üniversite çağının, bireyin evden ayrılıp daha bağımsız bir hayata geçtiği bir dönemi kapsaması, bireyselliğinin daha görünür hale gelmesi, hayatında daha fazla söz sahibi olması ve benliğinin oluşması sebepleriyle sosyal medya kullanımının da etkileneceği düşünülmektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ve beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracı rolünü inceleyerek bu konuda yapılacak yeni çalışmalara yol göstermektir.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın hipotezleri;

H1: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algıladıkları demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algıladıkları demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasında bir ilişki yoktur.

H2: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algıladıkları otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algıladıkları otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasında bir ilişki yoktur.

H3: Üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı arasında bir ilişki yoktur.

H4: Üniversite Öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile sosyal medya kullanımı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile sosyal medya kullanımı arasında bir ilişki yoktur.

H5: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite Öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile sosyal medya kullanımı arasında bir ilişki yoktur.

H6: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü yoktur.

H7: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü yoktur.

Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaktadır:

1.Üniversite öğrencilerinin beden algısı cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.Üniversite öğrencilerinin beden algısı ebeveynlerin medeni durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.Üniversite öğrencilerinin beden algısı annenin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

4.Üniversite öğrencilerin beden algısı babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

5.Üniversite öğrencilerinin beden algısı en sık kullanılan sosyal medya hesabına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

6.Üniversite öğrencilerinin beden algısı en sık takip edilen sosyal medya içeriklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Hızla gelişen ve değişen dünyada bireylerin küresel bir kültürde yaşamasında en büyük etken sosyal medyadır. Sosyal medya, kültürel özelliklerden etkilendiği gibi kültürel kalıpları da dönüştürmektedir (Kartal, 2011). Sosyal medyada zaman ve mekan ayrımı ve sınırı olmaksızın herkes birbiriyle iletişim kurabilmekte ve etkileşimde bulunabilmektedir. We Are Social'ın 2018 yılına ait raporuna göre, sosyal medya kullanımının dünya üzerine %42 olduğu ve bir önceki seneye oranla %7 artış gösterdiği görülmektedir. Türkiye'deki tabloda ise 2018 yılında 50 milyonun üzerinde sosyal medya kullanıcısı olduğu ve bu oranın bir önceki yıla göre %6 arttığı görülmektedir

(Kemp, 2018). Bu sonuçlardan hareketle sosyal medya kullanımının her geçen yıl arttığını söylemek mümkündür. Elbette bu kullanımda gençlerin oranı büyüktür. Gençler, seslerini duyurmak, sosyalleşmek ve etkileşimde bulunmak için sosyal medya da fazla miktarda zaman geçirmektedir.

Buradan hareketle sosyal medya kullanımının etkilerinin de her geçen gün artacağı düşünülmektedir. Bu konuda alanyazın incelendiğinde internet bağımlılığı üzerine çok sayıda çalışmaya rastlansa da sosyal medya kullanımının etkilerine yönelik kısıtlı çalışmalar olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte yapılan birçok çalışmada beden algısı üzerinde etkisi olan değişkenler incelenmiş olsa da beden algısıyla ebeveyn tutumlarının ilişkisine yönelik çok kısıtlı çalışma olduğu görülmüşür. Ayrıca ebeveyn tutumlarının, beden algısının ve sosyal medya kullanımının etkileri üniversite çağındaki bireylerde incelenmemiştir. Buna karşın yapılan bir araştırmada ergenler üzerinde bu iki değişkenin beden algısı üzerine etkisi araştırılmış ve ergenlik çağındaki 440 çocuk araştırmaya dahil olmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen verilerde en çok göze çarpan noktalardan biri de sosyal medya kullanımın yanında, çocuğun büyüdüğü sosyal çevrenin de beden algısı hakkındaki fikirlerini etkilediğidir (Vries ve ark., 2018). Bu sosyal çevrenin başrolleri de elbette büyüdükleri ortamda en sık temas halinde oldukları ebeveynleridir. Bununla birlikte sosyal medya kullanan bazı çocukların beden algılarının diğer çocuklara göre daha olumsuz olduğu saptanmıştır. Bu farkı tetikleyen şeyin ise ebeveynleriyle olan ilişkisi olduğu görülmüştür (Vries ve ark., 2018).

Yukarıdaki çalışmada da görüldüğü gibi beden algısına yönelik değişkenler ayrı ayrı ele alınmış olsa da ebeveyn tutumlarının ve sosyal medya kullanımının birlikte etkilerini ele alan ve aracılık rolünü inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Hali hazırda beden algısıyla ilgili farklı yaş gruplarına özgü çok çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmaların genel olarak üzerinde durduğu konular ise yeme bozuklukları, internet kullanımı ve benlık saygısına yöneliktir. Fakat doğrudan sosyal medya kullanımının ve ebeveyn tutumlarının birlikte incelendiği bir çalışma henüz yapılmamıştır.

Buradan hareketle, yapılan bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü incelenmiştir. Çalışma sonucunda, üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımına yönelik olumlu yahut olumsuz tutumlarının, algıladıkları ebeveyn tutumları ile beden algısına yönelik rolü görünebilir olacaktır. Bu durumun da üniversite çağındaki gençlerin sosyal medya kullanımına yönelik davranışlarını ve etkilerini saptamak ve olumsuz etkilerine yönelik önlemler alabilmek açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmanın örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan katılımcıların, ölçekleri dürüstçe cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçekler geçerli ve güvenilirdir.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmanın örneklemini 2021-2022 öğretim yılında, İstanbul ilinde bulunan üniversitelerin öğrencileri oluşturmaktadır.
- Araştırma kapsamında incelenen ebeveyn tutumları, Anne Baba Tutum Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
- Araştırma kapsamında incelenen beden algısı, Beden İmajı Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
- Araştırma kapsamında incelenen sosyal medya kullanımı, Sosyal Medya Kullanım Ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
- Araştırma içinde bulunduğumuz covid-19 salgını döneminde yapılmıştır. Bu nedenle covid-19 dönemine özgü farklılıklar çalışma sonuçlarını içerebilmektedir.

1.6 Tanımlar

Beden algısı: Bireyin bedeninin diğer insanlar tarafından nasıl değerlendirileceğiyle ilgili duygu ve düşüncelerinin tümüdür (Arslangiray, 2013). Bu algı kişinin kendi bedeniyle ilgili olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini içerir.

Ebeveyn tutumu: Ebeveyn olan herkes çocuklarının ileride nasıl bir birey olarak yetişeceği, nasıl bir kültürel ve ahlaki değere sahip olacağı ve nasıl bir bilgi donanımı olacağına yönelik belli ya da gizli istek ve arzuya sahiptir. Bu doğrultuda farklı yöntem ve tutumlarla çocuklarını büyütürler. Bütün bu davranış ve tutumlar ebeveyn tutumlarını oluşturur (Demir, 2007).

Sosyal medya; farklı amaçlara yönelik mecralarda, kişilerin kendilerini ve duygu düşüncelerine yönelik içerikleri başka insanlarla paylaşabildiği, başka bireylere ve her türlü içeriğe ulaşabilen internet ağlarının tümüdür. (İnce ve Koçak, 2017).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Ebeveyn Tutumları

2.1.1.Algılanan ebeveyn tutumları kavramı

Mussen (1984), ebeveyn olan herkesin çocuklarının ileride nasıl bir birey olarak yetişeceği, nasıl bir kültürel ve ahlaki değere sahip olacağı ve nasıl bir bilgi donanımı olacağına yönelik belli ya da gizli istek ve arzuya sahip olduğunu belirtmiştir. Ebeveynler bu doğrultuda farklı yöntem ve tutumlarla çocuklarını büyütürler. Bütün bu davranış ve tutumlar ebeveyn tutumlarını oluşturur (aktaran Demir, 2007).

Bebeklik ve çocukluk dönemi yaşamımızda yer alan en önemli dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde çocukların gelişimine ve değişimine etkisi olan çeşitli etmenler vardır. Ebeveynler yani aile ise bu etmenlerin en belirleyicilerinden bir tanesidir. Aile, çocuğun bu dönemde en çok etkileşimde olduğu topluluktur (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Aile ortamında büyüyen çocuğun anne ve babasıyla arasındaki iletişim ve etkileşimin kalitesi ve süresi, çocuğun aile dışındaki tüm insanlara, canlılara, nesnelere ve durumlara karşı sergileyeceği tavır ve davranışların özünü oluşturmaktadır. Bütün bunların yanında aile, çocuğa toplum bilincini ve toplum içerisinde nasıl bir birey olacağının temellerini öğretmektedir. (Büyükşahin, 2009).

Çeşitli araştırmalar, anne ya da baba olmanın, anne ve babanın; eğitim seviyesinin, yetiştiği yerin, kaç çocukları olduğunun, kaç yaşında evlendiklerinin, hangi kültürde yetiştiklerinin ve kendi anne babalarından gördükleri davranış kalıplarının ebeveynlik stillerini etkilediğini göstermektedir. (Demir ve Şendil, 2008). Bu doğrultuda, demokratik tutum sergileyen ebeveynler ile büyüyen çocuklar, ebeveyn olduklarında bu tutumu sergilemeye daha yatkın olmaktadır.

Ebeveynler, hem çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlar hem de onlarla geliştirdikleri bağ neticesinde, çocuklarının karakterleri ve kendilik algılarının gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Ebeveynlerin sergiledikleri bu davranış

kalıpları, çocuklarında hem pozitif hem de negatif etkiler yaratmaktadır (Özdoğan, 2000).

Karadayı (1994), Türkiye'deki üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada, öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, ebeveynleriyle olan iletişimleri ve çeşitli karakter özellikleriyle arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonuçları, ebeveynlerle kurulan iyi iletişim ve ilişkinin, özgüven, kendine saygı, pozitif ruh hali ve olumlu bakış açısıyla arasında pozitif korelasyon olduğunu göstermektedir. Sert bir tutum sergileyen ebeveynlerin ise içe dönüklük, negatiflik, akrana bağımlılık gibi değişkenlerle pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak, ebeveyn ile kurulan iyi ilişki ve etkileşim arttıkça üniversite öğrencilerinin olumlu kendilik algıları da artmakta ve ebeveynle kurulan iyi ilişki ve etkileşim azaldıkça üniversite öğrencilerinin olumlu kendilik algıları da azalmaktadır.

Ebeveyn tutumlarıyla farklı araştırmalarda çeşitli şekillerde tanımlanmış ve sınıflandırılmıştır. Baumrind (1971), çocuklarla yürüttüğü çalışmalarda ebeveyn tutumları ve çocuk ilişkisinde 4 boyut tanımlamıştır. Bu boyutlar: ebeveyn kontrol boyutu, ebeveyn- çocuk iletişiminde açıklık boyutu, olgunluk beklentisi boyutu ve bakım destek boyutudur. Tanımladığı bu boyutların birbiriyle ilişkileri çerçevesinde, ebeveyn kontrolündeki üç tutum, Diana Baumrind (1971), tarafından otoriter, demokratik ve izin verici olarak tanımlanmıştır.

Baumrind (1971), ebeveyn ve çocuk ilişkisinde bu tutumlardan birinin daha baskın bir şekilde sergilediğini belirtmiştir. Bu doğrultuda, çocukla iletişimin geri planda kaldığı, kuralların egemen olduğu ebeveynlerde otoriter tutum baskınken kuralların ebeveynlerce koyulmadığı, çocuğun bireyselliğine önem verildiği ebeveynlerde demokratik tutum baskındır. Ebeveynlerin çocuklarını koşulsuz serbest bıraktığı ve kurallar uygulamadığı, çocuğu her durumda desteklediği durumlarda ise izin verici ebeveyn tutumlarının baskın olduğundan söz edilebilir.

Weiss ve Scharz (1996), Baumrind'in (1971), ebeveyn tutumu tanımlamalarını baz alarak, üniversite çağındaki gençlerle bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışma sonucunda, ebeveyn tutumlarıyla üniversite çağındaki bireylerin karakterleri, okul

performansı, bağımlılık yaratan madde kullanımı ve sosyal uyumları ile arasında kayda değer bir ilişki bulmuşlardır (aktaran Yılmaz, 2000).

Fang ve Shen (2021), ebeveyn tutumlarını ‘’besleyicilik’’ ve ‘’otoriterlik’’ olarak iki boyutta ele alışmışlar ve yaptıkları çalışmada dört ebeveyn stili tanımlamışlardır. Baumrind'in (1971), ayrı bir tutum olarak ele altığı otoriterliği, Fang ve Shen (2021), hem ayrı bir tutum, hem de her tutumun bir alt boyutu olarak ele almışlardır.

Maccoby ve Martin (1983), ise ebeveyn tutumları için iki boyut tanımlamışlardır. Bu boyutlar; kabul boyutu ve talepkarlık/ denetleme boyutudur. Tanımladıkları bu iki boyutun birbirleriyle ilişkileri çerçevesinde de dört farklı ebeveyn tutumu sınıflandırmışlardır. Bu ebeveyn tutumlarını ise; otoriter, demokratik, izin verici-hoşgörülü ve izin verici- ihmalkar ebeveyn tutumları olarak belirtmişlerdir.

Türkiye'de ebeveyn tutumlarına yönelik yürütülen çalışmalar, genelikle Maccoby ve Martin'in (1983), sınıflamasını baz almaktadır (Saylak ve Yalçın, 2018). Bu çalışmada Maccobby ve Martin'in (1983), sınıflaması baz alınmıştır.

2.1.2 Otoriter ebeveyn tutumları

Fang ve Shen (2021)' in tanımlamasına göre, otoriter ebeveynlerin kuralları katıdır ve yüksek standartlara sahiplerdir. Bu kuralların çoğu küçük yaşlardan itibaren çocuğun uyması gerektiği şekilde tasarlanmıştır ve çocuk bunlara uymakla yükümlüdür. Otoriter ebeveynler çocuklarına duydukları sevgiyi çok az gösterir ve onlara karşı olan tutumlarını "sert sevgi" olarak tanımlarlar. Bu tanımı tutumlarını haklı çıkarmak için kullanırlar. Zaman zaman bu fazlasıyla otoriter olan tutum çocuğun yaratıcılığının en yüksek olduğu zamanlarda bunun sönmesine yol açabilir ve bu da gelişme dönemindeki benlik kavramlarını etkileyebilir.

Braumrind (1966)'ın tanımlamasına göre ise, otoriter ebeveyn, çocuğun davranışlarını şekillendirmeye, kontrol etmeye, değerlendirmeye ve bunların hepsini dışardan kalıplaşmış standartlarla yapmaya eğilimlidir. Bu tarz ebeveynler itaat edilmesine çok önem verirler ve buna ulaşmak için çeşitli dayatıcı yöntemleri kullanmaktan da kaçınmazlar. Çocuğu duygusal açıdan desteklemezler ve onlara ulaşılması zor hedefler koyarlar. Çocuğu kendi alanının içinde tutmaktan, özgürlüğünü kısıtlamaktan ve ev

işlerini kurallara bağlı olarak, sorumluluk duygusu oluşturma düşüncesiyle, görev olarak vermekten geri durmazlar. Geleneksel kurallar onlar için esastır.

Çeşitli çalışmalar, otoriter ebeveyn tutumlarıyla büyüyen çocukların, kendilerine olan saygılarının düşük olduğu, yüksek düzeyde kaygılı oldukları ve diğerlerine karşı bağımlı oldukları yani onay ihtiyacında olduklarını belirtmektedir.

Maccoby ve Martin (1983), tanımlamasına göre ise otoriter ebeveynler, denetleme/kontrol boyutunda yüksek ve kabul boyutunda düşüktürler. Yani otoriter ebeveynler, çocuklarını sıklıkla kontrol etmekte ve kurallar koymaktadır. Aynı zamanda otoriter ebeveynler çocuklarına karşı yüksek beklentiler içindedir ve çocuklarını kolay kolay onaylamamaktadır.

2.1.3 Demokratik ebeveyn tutumları

Baumrind (1966)'in sınıflamasına göre, demokratik ebeveynler çocuğun aktivitelerini rasyonel ve iş odaklı yönlendirmeye çalışırlar. Sözel iletişimi teşvik ederler, çocukla ev içi politikalarını anlaşılabilir bir düzeyde tartışırlar ve çocuk bunu reddederse karşılıklı nedenleri ortaya koyup çözüm odaklı bir yol izlerler. Aynı zamanda çocuğu duygusal açıdan destekler ve bireyselleşmesi için ona alan sağlarlar.

Çocuğun kişisel boyutta yetkilerinin olmasının yanı sıra aynı zamanda kurallara da belli bir boyutta uyması ebeveyn için önemlidir. Bunun yanında çocuğun asi davranışlarını kontrol ederler, fakat bu çocuğu tamamen kısıtlamak değildir, daha çok koruyucu bir içgüdüdür. Bir yetişkin olarak kendi perspektiflerini belirtirken çocuğun bireysel ilgilerini ve özelliklerini de görmezden gelmezler. Amaçlarına ulaşmak için akıl, güç, rejim ve pekiştirme ile şekillendirmeyi kullanırlar ve kararlarını grup, fikir birliğine veya bireysel, çocuğun isteklerine dayandırmazlar (Baumrind, 1966).

Maccoby ve Martin (1983)'in tanımlamasına göre, demokratik ebeveynler, denetleme/kontrol ve kabul boyutunda yüksektirler. Demokratik ebeveynler ile otoriter ebeveynlerin yetiştirdikleri çocuklarda gözlemlenen farklılıklar ise ebeveynlerin göstermiş oldukları ilgi düzeyinin değişmesine bağlı olmaktadır. Otoriter ebeveyn tutumları, çocuklarda bireyselleşmeyi ve benlik gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu doğrultuda, bu çocuklar sosyal olarak uyum sağlamakta güçlük çekmekte, ahlaki

değerleri düşük olmakta ve agresif tutumlar sergileyebilmektedir. Demokratik ebeveyn tutumları ise çocuklarda bağımsız kişilik gelişimini ve sosyal uyumu desteklemektedir.

Dornbusch ve ark. (1988), Baumrind'in tanımladığı ebeveyn tutumlarını baz alarak yürüttükleri araştırmalarda, demokratik ebeveyn tutumu sergileyen ailelerde büyüyen çocukların, eğitimlerinde gösterdikleri performans, sosyalleşme becerisi, kendisiyle ilgili olumlu düşünceleri ve psikolojik sağlığı kapsayan farklı testlerde, otoriter ebeveyn tutumu veya izin verici ebeveyn tutumu sergileyen ailelerde büyüyen çocuklardan daha fazla başarı gösterdiklerinin tespit edildiğini belirtmişlerdir (aktaran Yılmaz, 2000).

Dornbusch ve ark. (1988), yaptıkları farklı bir çalışmada, Baumrind'in tanımladığı demokratik ebeveyn tutumu ve izin verici ebeveyn tutumunu baz alarak, ergenlik çağındaki çocukların akademik performansıyla arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bu araştırma sonucunda, demokratik ebeveyn tutumu ve akademik performans arasında pozitif; otoriter ve izin verici ebeveyn tutumu ile akademik performans arasında negatif yönlü ilişki tespit etmişlerdir.

Kuzgun (1972), üniversiteye devam etmekte olan bireylerle yürütmüş olduğu araştırmasında, demokratik ebeveynlerin, çocuklarının potansiyellerini ortaya çıkarması konusunda uygun alanı sağladıklarını; otoriter ebeveynlerin ise çocuklarının potansiyellerini ortaya çıkarması noktasında güçlük yarattıklarını belirtmiştir.

2.1.4 İzin verici- hoşgörülü ebeveyn tutumları

Maccoby ve Martin (1983)' in çalışmasında yer alan bu sınıflamaya göre izin verici-hoş görülü ebeveynler, kabul boyutunda yüksekken kontrol/denetleme boyutunda düşüktürler. Çocuklarına son derece müsamaha gösterirler, kararlarına ve davranışlarına saygı duyarlar. Aynı zamanda çocuklarının davranışlarını denetleyip sınırlandırmazlar. Bunların yanında izin verici- hoş görülü tutum sergileyen ebeveynler, çocuklarına karşı olan sevgilerini hissettirirler ve son derece ilgilidirler.

Bu tutuma genelde ileri yaşlarda bebek sahibi olmuş ebeveynler ya da tek çocuk sahibi olan ebeveynlerde rastlanmaktadır. Bu ebeveynler genellikle çocuklarının taleplerine sorgusuz karşılık verirler. Dolayısıyla şımartılarak büyütülmüş bu çocuklar hayatlarının her evresinde taleplerinin aynı şekilde karşılanacağını beklentisine girerler. Özellikle

okula başladıktan sonra kurallarla tanışan bu çocuklar çok zorlanırlar ve uyum sağlayamazlar (Yavuzer, 1986). Dolayısıyla bu ebeveyn tutumuyla yetişen bireyler genellikle saldırgan tutumlar sergilerler, diğerlerine bağımlı olmazlar ve kendi sorumluluklarını almaktan kaçınırlar.

2.1.5 İzin verici- ihmalkar ebeveyn tutumları

Maccoby ve Martin (1983)'in tanımlamasında yer alan sınıflamaya göre ise, izin verici-ihmalkar ebeveynler, kabul boyutunda ve kontrol/denetleme boyutunda düşüktürler. Bu sınıflamaya göre izin verici tutumların ikisinde de kontrol/denetleme boyutu düşüktür. İki tutum arasındaki fark ise ebeveynlerin çocuklarına göstermiş oldukları ilgiye göre değişmektedir. Bu fark ise kabul boyutunda kendini göstermektedir. İzin verici-hoşgörülü tutum sergileyen ebeveynler çocuklarına karşı daha onaylayan ve destekleyen bir tutum sergilerken izin verici-ihmalkar ebeveynler, çocuklarına karşı ilgisizdir ve çocuklarını destekleyen tutumlar sergilememektedir.

İzin verici-ihmalkar ebeveynler, çocuklarının davranışlarını kontrol etmez ve sınırlamazlar. Çocuklarına olan sevgilerini hissettirmez ve mesafeli davranırlar. Bunların yanında, çocuklarına yeterince zaman ayırmaz ve ilgi göstermezler. Çocukların temel olan yeme ve giyinme gibi gereksinimlerini giderirken diğer bir temel gereksinimleri olan sevgiyi ve yakınlığı sağlamazlar.

2.1.6 Hoşgörülü – serbest ebeveyn tutumları

Hoşgörülü/serbest ebeveyn, diğer bir adıyla izin verici tutum, cezalandırıcı olmayan, kabullenici ve çocuğun dürtülerine, arzularına karşı olumlu bir tavır takınan tutum sergiler. Çocukla, evin işleyişi ve kuralları hakkında danışarak kararlar alınır ve ev içinde takınılması gereken düzenli davranışlar için çok az talepkar bir tavır gösterir. Kendini çocuğa her hareketini taklit ve idealize etmesi gereken bir rol modelden ziyade, deneyim ve tecrübelerinden yararlanılacak bir kaynak gibi sunar. Çocuğun kendi faaliyetlerini mümkün olduğu kadar düzenlemesi için uğraşır, onu kontrol etmekten kaçınır ve dıştan tanımlanmış kurallarla şekillenmemesi için onu yönlendirir (Baumrind, 1966).

Çocuğa karşı duygusal destek ve sevgi gösterilir fakat çocuğa bazı durumlarda sınır koyma ya da gözetim altında tutma gibi durumlarda fazla esnek bir tutum sergilenir. Bunlar sonucunda da hoşgörülü serbest ebeveyn tutumuyla büyüyen çocuklarda özerk olma, duygularıyla başa çıkma, streslerini kontrol etme gibi durumlarda başarılı olamadıkları görülmüştür (akt., Sümer ve ark., 2010).

2.2 Beden Algısı

2.2.1 Beden algısı kavramı

Beden algısı, bireylerin kendi vücudunu oluşturan bölümler ve bu bölümlerin fonksiyonlarıyla ilgili pozitif ve negatif değerlendirmelerinin kendisi tarafından yapılmasıdır (Aslan, 2004). Beden algısı, ağırlıkla ilişkili fiziksel görünüm algıları ve beden görünümüyle ilgili duygular ve tutumlar olmak üzere iki ana bileşenden oluşmaktadır (Chen ve Swalm, 1998).

Beden algısı, bedenimizin kendimize göre değerlendirilmesidir ve benlik saygısıyla arasında önemli bir ilişki vardır (Sarwer ve ark., 1998). Fakat beden algısı ve benlik saygısı arasındaki bu ilişki değişmez değildir. Bir süreci kapsamaktadır ve içinde bulunulan toplum ve toplumun beden görünümüne verdiği önemin de etkisiyle farklılaşmaktadır.

Alagül, (2004), bu kavram için; bedenimizin zihnimizde yer alan ve bize görünen şekli, bedenimizin, biçim, boyut ve görüntüsü gibi özelliklerinin ve bizim bunlara karşı olan duygularımızın zihnimizde oluşturduğu görüntüsü gibi tanımlamalara yer vermiştir.

Paul Schilder (1935), “Beden imgesi, algıladığımız bedenin aklımızda görünmesi ve yansımasıdır’’ şeklinde tanımlamıştır. (Potur, 2003.) Beden algısı bireyin davranışları ile ilgili çok boyutlu bir kavramdır. Biyopsikososyal çevre etkisiyle değişir ve gelişir.(Ata ve ark., 2014).

Chilton (1982), beden algısının kişinin kendisini değerlendirmesinde büyük bir öneme sahip olduğunu belirtmiştir ve bireylerin görünümlerine yönelik duygu ve düşüncelerinin kendilerine yönelik duygu ve düşünceleriyle eş olduğunu aktarmıştır.

Bireyin dışarıdan görünen ve onu somut olarak var eden şeyin bedeni olmasından dolayı, algılarının da temelinde var olduğunu vurgulamıştır (aktaran Potur, 2003).

Tezcan (2009), beden algısının, bebeğin kendisini diğerlerinden farklı olarak algılamaya başladığı ilk yaşından itibaren var olmaya başladığını ve bireyin tüm yaşamında devamlı olarak farklılaştığını belirtmiştir. Bu da bireyin beden görüntüsünün önemini ilk yaşlardan itibaren kavradığını göstermektedir. Çocukların dinleyerek büyüdüğü hikaye kitaplarında da baş karakterler çoğunlukla çok iyi görünüme sahip, yetenekli ve güçlü karakterlerdir. Bütün bunlar aslında beden görünümüne verilen önemin çocukluktan itibaren bize işlendiğini göstermektedir (Akabay ve ark., 2017).

Jacues Lacan'ın ayna kuramına göre, birey, ilk yaşından sonra diğerleriyle kendisini kıyaslamaya başlamaktadır. Bunun yanında yapılan çalışmalarda, beş yaşındaki çocukların, diğerlerini bedenleri kapsamında ele aldıkları görülmüştür (Ata ve ark., 2014).

2.2.2 Beden algısıyla ilişkili değişkenler

Bireylerin kendi beden görünümlerindeki ya da diğerlerinin görünümlerindeki farklılıklara karşı duyarlı olmasında ve bu farklılıkları değerlendirmesinde, büyüdüğü toplumun kültürünün de önemli bir tesiri olmaktadır (Aslan, 2004). Eski zamanlarda tanrıçalar fazla kilolu bedenleriyle diğerleri tarafından çok olumlu karşılanırken çağımızda kadınların zayıf beden ve zarif bir görüntüde olmaları beklenmektedir (Tezcan, 2009). Bununla birlikte güzellik kavramı hemen hemen her toplumda zayıf ve zarif bir bedene sahip olmak olarak algılanmakta ve görünümlerine, kilolarına önem verenlerin kendilerine de değer verdiği ve olumlu bir benlik saygısına sahip olduğu yargısına varılmaktadır (Pınar, 2002).

Yapılan araştırmalar, bireylerin bedenlerine karşı olumsuz değerlendirmelerinin içinde bulunduğu toplumun değer yargılarıyla ilişkisini saptamaktadır (Önal ve ark., 2019). Bu da bireylerin bedenleriyle ilgili değerlendirmelerinin, yaşadıkları toplumun kültürel özelliklerine göre şekillendiğini desteklemektedir.

Amerikalı ve Çinli üniversite öğrencileriyle yürütülen bir çalışmada sonuçlar kültürel özelliklerin etkisini gözler önüne serer niteliktedir. Bu çalışmaya göre Amerikalı

kadınlar, Çinli kadınlara göre bedenleriyle ilgili daha olumsuz duygulara sahiptir. Bunun dışında Amerikalı öğrenciler, ideal kadın bedeni için kas sıkılığına büyük önem verirken, Çinli öğrenciler, ideal kadın bedeni için dolgunluğuna önem vermektedir. Ayrıca hem Çinli hem de Amerikalı erkek öğrenciler, fiziksel gücü, beden görünümündeki tatmin için önemli olarak değerlendirmektedir (Chen ve Swalm, 1998).

Yaşanılan kültür dışında bireyin içinde yetiştiği ailenin de beden algısı üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Wilhem'e (2006), göre bireyin yetiştiği ailede, görünümüne dair yapılan negatif yorumlar, kişinin bedeniyle ilgili olumlu düşüncelerine ve buna bağlı olarak da benlik saygısına olumsuz etki etmektedir.

Aile, bireyin kendisi ve diğerlerine yönelik algılarının ve düşüncelerinin şekillendiği ilk ortamdır. Bireyin bu ortamda kendisini değerli hissetmesi ve benlik saygısının olumlu yönde desteklenmesi, kendisine yönelik algısını da etkileyecektir. Bu noktada da ilk bakım veren aile yani ebeveynlerin etkisi göz ardı edilmemelidir. Yapılan bir çalışma ebeveynlerin, özellikle de annenin, çocukla kurduğu ilişkinin, ilerleyen zamanlarda bireyin vücut ağırlığını etkilediğini saptamıştır (McPhiea ve ark., 2012).

Özellikle üniversite okuyan gençler üzerinde beden algısı çalışmaları yapılmaktadır çünkü üniversite çağı, ergenliğin bitişi ile kişinin aslında kim olduğunu kavradığı ve yetişkinliğe adım attığı bir dönemdir. Burada edindikleri sosyal çevrede fiziksel görünüşleriyle de var olma fikri ağır basmaktadır. Bu durum onların beden algılarını da psikolojik ve toplumsal olarak etkilemektedir (Arnett, 2006). Yapılan bir çalışma ergenlikten genç yetişkinliğe kadar olan dönemde beden algısı ve görüntüsüyle ilgili endişelerin bu gençlerin en büyük endişe sebebi olduğunu göstermiş. (Büyükmumcu ve Ceyhan 2020).

Beden algısına ilişkin literatüre bakıldığında, beden görüntüsünün öncelikle genç kadınların sorunu olarak görüldüğü ele alınmaktadır. Çalışmalar da vücut endişelerinin en çok 18-25 yaş arası kadınlarda olduğunu göstermektedir. Erkeklerin beden algısına yönelik tutumları hakkında ise daha az şey bilinmektedir (Baker, Gringart, 2009).

Gray (1977), normal vücut ağırlığına sahip kadınların kendilerini aşırı kilolu olarak algılama eğiliminde olduklarını belirtmiştir. 1980 yılında yapılan bir çalışma da bunu

destekler niteliktedir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bu çalışmada deneklerin %70'inin kendilerini olduğundan daha kilolu tahmin ettikleri görülmüştür. Bunun yanında, kadınların erkeklere göre kendi vücut şekilleriyle ilgili daha olumsuz duygulara sahip olduğu belirtilmiştir (Chen ve Swalm, 1998).

Yapılan bir çalışma kadınlardaki mutluluk ve beden algısı arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Çalışmaya yaş ortalaması 40 olan 140 kadın katılmıştır. Örneklem kendi içinde; üniversite çağındaki kadınlar, orta yaşlı kadınlar ve yaşlı kadınlar olarak ayrılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre ise mutluluğun beden imajının; cinsel çekicilik, kilo kaygısı ve fiziksel durum alt boyutlarına göre pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Bu da göstermektedir ki kadınlardaki mutluluk düzeyi arttıkça kendilerini cinsel olarak daha çekici bulmaktalar ve beden algıları olumlu yönde artmaktadır. Aynı zamanda farklı yaşlardaki kadınlarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Stokes ve Frederick Recascino, 2003).

Üniversiteli 76 kadın öğrenciyle yapılan bir çalışmada 30 dakikalık tv programı ve reklam izlemenin bile bir kadının vücudunun şekline ilişkin algısını değiştirebileceğini göstermiştir (Myers ve Biocca, 1992). Bu sonuçlar, tv programları ve reklamlarda sergilenen ideal beden örneklerinin, kadınların beden algılarını olumsuz yönde etkileyebildiğini göstermektedir.

Beden algısını etkileyen diğer bir değişkenin de medya olduğu düşünülmektedir. Tiggemann ve Miller (2010), bu konula ilgili yaptığı bir çalışmada, son zamanlarda genç bireyler arasında sıklıkla kullanılmakta olan medyanın bireylerin beden algısındaki etkisini göstermiştir. Medyada yer alan resimlerin ve internet kullanıcılarının, zayıf bedenleri diğerlerine göre daha çok benimsedikleri ve kendi bedenleriyle kıyaslama yaptıkları, bu kıyaslama sonucunda bedenlerini beğenmedikleri ve bedenlerini, değiştirmek için çeşitli şeyler denedikleri görülmüştür. Televizyona yönelik araştırmada ise benzer bir sonuca rastlanmamıştır (Tiggemann ve Miller, 2010).

Bütün bunlar gösteriyor ki beden algısını etkileyen birçok değişken mevcut. Ebeveyn mesajları, akranların bedenlerle ilgili söylemleri ve alayları, filmlerde, tv programlarında ve sosyal medyada sürekli olarak zayıflığın vurgulanması ve

ödüllendirilmesi bireylerin özellikle de kadınların beden algıları üzerine önemli bir etkiye sahip olmaktadır (Grabe ve ark., 2008).

2.3. Sosyal Medya Kullanımı

2.3.1 Sosyal medyanın tarihçesi

Geçmişten günümüze insan hayatını derinden etkileyen; yazının keşfi, bilgisayarın icadı gibi, devrim niteliğinde sayılan birçok gelişme yaşanmıştır. İnternetin bulunması da insan hayatını derinden etkileyen ve değiştiren devrimlerden birisi olmuştur (İnce ve Koçak, 2017). Keşfinden itibaren sürekli gelişen internet, 1990'lı yıllarda çok hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılmıştır. İnternetin önceleri şirketlerin ticaret ve pazarlama amacıyla kullanımı sonucu ticari amaçlı kullanılan yeni bir kanal haline gelmiştir. İnternetin yaygınlaşması ve kullanıcılarının fazlalaşmasıyla birlikte kullananların talepleri de artmıştır (Şahin, 2018).

2000'li yıllara gelindiğinde ise internet ve internet ile birlikte akıllı telefonların hızla geliştirilmesi, insanların birbirleriyle olan etkileşimlerini, bilgiyi elde etme ve paylaşma yollarını da etkilemiş ve geliştirmiştir. Günümüzde internetin en sık kullanılan mecrası haline gelen sosyal medya kavramı ise 2004'te Linkin adı verilen ağın geliştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelerle birlikte daha çok genç yetişkinlerin sosyal ağlarda geçirdikleri vakit ve bu ağlarda hızla artan kullanıcı hesapları, yeniden şekillenen iletişim biçimlerinin önemli bir parçası olmuştur (Aydın, 2016).

2004'te internet sürümü geliştirilmiş ve hali hazırda da kullanılmakta olan yeni sürüm kullanılmaya başlanmıştır. Bu sayede insanlar sadece tüketici değil üretici de olmaya başlamıştır. (Şahin, 2018). Binark (2014), insanların sosyal ağlarda birbirleriyle etkileşim içinde olabilmeleri, kendilerine ait paylaşımlarda bulunmaları ve içerikler yaratabilmeleri yani artık üretici de olabilmeleri gibi birçok avantajın, sosyal medyanın ağır basan özellikleri arasında olduğunu belirmiştir (Aydın, 2016).

2.3.2 Sosyal medya kavramı

Sosyal medya terimine baktığımızda sosyal ve medya kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluştuğu görülmektedir. Sosyal terimi, insanların diğerleriyle etkileşimde bulunmak için

hissettiği arzu şeklinde tanımlanabilmektedir. İnsanlar var olduğundan beri diğerleriyle etkileşimde bulunma yani sosyalleşme arzu ve isteğini taşımaktadır. Diğer bir terim olan medya ise kanallar arasındaki iletişimi sağlayan bir yayın organı olarak tanımlanmaktadır.

Adından da anlaşılacağı üzere sosyal medya, sosyalleşmek ve diğerleriyle etkileşimde bulunma imkanı tanımaktadır (Çetinoğlan, 2017).

Sosyal medya; '' bireylerin internet aracılığı ile edindiği bilgi ve içerikleri kendi hesaplarında da üretebildikleri bir mecradır''. Dolayısıyla çok yönlü bir platformdur ve insan hayatını birçok yönüyle etkilemektedir. Bu etkiler toplumda çeşitli davranış kalıpları olarak da kendisini göstermektedir. Bu davranış kalıplarının geleneksel birçok alışkanlığı; gazete okumak ve haber izlemek gibi değiştirdiği görülmektedir (Kuzu, 2019).

David J. Faulds, sosyal medya kavramını çeşitli gelişmelerin, farklı sosyal ağların birleşimiyle oluşturduğu; işitsel ve görüntülü içeriklerle var olan uluslararası bir platform şeklinde tanımlamaktadır (Mangolds ve Faulds, 2009). Bu tanım, sosyal medyada bireylerin, fotoğraflarını ve videolarını paylaşabildiklerini ve dünyanın diğer ucunda ki kullanıcıların bu içeriklerine ulaşabildiklerini göstermektedir.

Nerede olursanız olun ve saat kaç olursa olsun sosyal medyaya ulaşım mümkündür. Sosyal medyada içerik üretmek ve bir şekilde diğerleriyle iletişim kurmak esastır. Sosyal medya sayesinde birçok insan birbiriyle iletişim kurarken, gerektiğinde destek talep etmekte ya da destek alabilmektedir. Aynı zamanda istedikleri konularda diğerlerinin fikirlerini alabilmekte ve sorularını cevaplayabilmektedir (Zafarmand, 2010). Bütün bunlar sosyal medyanın kolay ulaşılabilir ve hayatı kolaylaştırıcı yönünü gözler önüne serer niteliktedir.

2.3.3. Sosyal medya kullanımı

İlk zamanlarda bireyler günlük bazı işlerini daha hızlı yapmak ya da kolaylaştırmak amacıyla interneti kullanırken sonraları keyifli vakit geçirmek ve sosyalleşmek amacıyla da interneti kullanmaya hatta günümüzde sosyal medya denilen bu mecrada ciddi düzeyde zaman geçirmeye başlamışlardır (İnce ve Koçak, 2017).

Sosyal medya ağlarını kullanan bireyler, bu ağlar sayesinde kendileri hakkında özel bilgileri, ilgi duydukları alanları, çekmiş oldukları video ve fotoğrafları paylaşabilmekte, iş bulabilmekte ve diğerleriyle bağlantıya geçebilmektedir. Bütün bunlar da gösteriyor ki insanlar gerçek dünyanın bir kısmını neredeyse burada yaşamaktadır (Body ve Ellison, 2007). Sosyal medya ağlarına örnek olarak Facebook, Twitter, Instagram ve her geçen gün yenileri ortaya çıkan birçok medya ağını saymak mümkündür.

Dijital pazarlama ajansının sosyal medya kullanımına yönelik yaptığı araştırma sonuçlarına göre, Türkiye nüfusunun %50'si interneti düzenli olarak kullanmakta ve yine Türkiye'de 40 milyon sosyal medya kullanıcısına ait hesap bulunmaktadır (We Are Social, 2015). O'Keefe ve Pearson, (2011), ergenlik dönemindeki gençlerin %22'sinin favori sosyal medya platformuna günde 10 kereden fazla giriş yaptığını, gençlerin %50'den fazlasının, günde en az 2 kere olmak üzere sosyal medya hesaplarını kontrol ettiğini belirtmişlerdir.

Bütün bu veriler gösteriyor ki sosyal medya, yapıları itibariyle araştırmacı ve yeni şeyler keşfetmeye daha ilgili olmaları sebebiyle ergenler ve gençler arasında yoğun olarak kullanılmaktadır. Öz kontrol konusunda gelişimlerini tamamlamadıkları için ergenler ve genç yetişkinler sosyal medyanın yanıltıcı ve negatif yönlerinden etkilenmekte ve bu durum onları risk grubunda yapmaktadır (O' Keeffe ve Pearson, 2011). Ayrıca birçok çalışma, sosyal medyada aşırı zaman geçiren üniversite öğrencilerinin, hem fiziksel hem de mental sağlıklılarını ciddi ölçüde etkilediğini göstermektedir (Vanoberbeke, 2019).

Sosyal medyanın artan popülaritesini göz önüne alan çalışmacılar, bu yeni medyanın bedenler üzerindeki olası sonuçlarını araştırmış, sosyal medyanın beden algısına etkisi olabilecek birtakım benzersiz özelliklerinden bahsetmişler ve bunları şu şekilde sıralamışlardır; Birincisi, sosyal medyada özellikle modeller ve ünlüler öne çıkmaktadır. İkincisi, insanlar genellikle sosyal medyada kendilerinin idealize ettikleri versiyonunu yansıtmaktadırlar. Yani en çekici resimlerini, üzerinde oynamalar yaparak geliştirmekte ve düzenleyebilmekte ayrıca çekici olmadığını düşündükleri fotoğraflarını kaldırabilmektedirler. Üçüncüsü, sosyal medya arkadaşlar, aile, yabancılar, ünlüler vb. ile etkileşim kurmak için kullanılır.

Araştırma sonuçlarına göre de sosyal medyada yapılan akran karşılaştırmaları beden algısı üzerinde oldukça etkili olmaktadır (Fardouly ve ark., 2016).

Festinger'in (1954), sosyal karşılaştırma teorisine göre, insanlar kendilerini, olduklarından daha iyi olarak gördükleri insanlarla karşılaştırma eğilimindelerdir. Bununla birlikte, insanlar sosyal medyada kendilerini nasıl gösterebileceklerini özgürce seçebilmektedirler ve bu da kullanıcılar tarafından ulaşılması gereken bir ideal beden fikri yaratmaktadır (Norton, 2017).

Bununla birlikte, Burnetta ve ark. (2017), yürüttüğü 67 çalışmanın yakın tarihli bir incelemesi, internet kullanımı ve vücut ile yeme endişeleri arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir. Çalışmalar, ince ve ideale uygun görüntüleri destekleyen internet içeriklerinin, bireylerin vücut ölçüleri ve yeme endişeleriyle arasında pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Yakın tarihte incelenen başka bir araştırma, üniversite çağındaki kadınlarda görünüş odaklı karşılaştırmaların, sosyal medyada yüz yüze ortamlara göre daha yaygın olduğunu saptamaktadır (Burnetta, Kwitowski ve ark., 2017). Kadınların sosyal medya kullanımı ve beden algısı arasındaki ilişki birçok çalışmada değinilmiş bir konu olsa da, sosyal medya kullanımının erkeklerin beden algısı üzerinde de etkili olduğu yeni çalışmalarla birçok kez kanıtlanmıştır. Özellikle spor ve vücut geliştirmeye yönelik paylaşımlar erkekleri daha çok etkilemektedir (Norton, 2017).

Bütün bu çalışmalar da gösteriyor ki, sosyal medya, görünüşe dayalı karşılaştırmalar yapmaya ve ideal görünüme ciddi oranda maruz bırakmaya yönelik geniş alan sunmakta ve sosyal medyanın geleneksel medyadan (dergiler ve televizyon gibi) daha zararlı olabildiğini göstermektedir (Burnetta ve ark., 2017).

Çocuk üzerinde katı kontrol kuralları uygulayan otoriter ebeveynlik stili, aşırı internet kullanımını tetiklemektedir. Bunun yanında çocuğu ihmal eden ve neredeyse tamamen özgürlük tanıyan ihmal edici ebeveynlik stilinin de internet kullanımını arttırdığı gözlemlenmiştir (aktaran Tur-Porcar, 2017). Bu ebeveynlik stillerine maruz kalmış çocuklar, özellikle ergenler, interneti ihtiyaç duydukları duygusal boşluğu tamamlayabilecek ve onları kabul edecek bir araç olarak benimsemişlerdir (aktaran Van Den Eijinden ve ark., 2010).

Buna karşın demokratik ebeveynlik stilleriyle ilişkili çocukların daha kontrollü bir internet kullanımı gerçekleştirdiği bulunmuştur (Ko ve ark., 2015).

Sosyal medyanın nasıl kullanılması gerektiğinin öğretilmesi bir yana, etkili olduğu alanlar hakkında da birçok etkene dikkat edilmelidir. Sosyal medyanın egzersiz alışkanlıkları, beden algısı, sağlık ve beslenme alanlarındaki etkisi göz ardı edilemez bir boyutta olduğu çalışmalarla da görülür niteliktedir (VanOverbeke, 2019).

2.4 İlgili Çalışmalar

2.4.1 İlgili ulusal çalışmalar

2.4.1.1 Algılanan ebeveyn tutumları ve sosyal medya kullanımıyla ilgili çalışmalar

Yapılan çalışmalar, ebeveyn tutumlarının (otoriter, koruyucu ve demokratik), aile ilişkilerinin ve bireyin sosyalleşme durumunun, genç yetişkinlerin internet, sosyal medya ve akıllı telefon kullanımını etkilediğini göstermektedir (Çiçek ve ark., 2021).

Çevik ve Çelikkaleli (2010), yürüttükleri çalışmada, ihmalkar ebeveyn tutumlarına sahip ortamda yetişen bireylerin internette geçirdikleri zamanın, otoriter ve demokratik ebeveyn tutumlarına sahip ailelerde yetişen bireylerden daha fazla olduğu görülmüştür.

Demokratik tutum, çocukların, interneti dolayısıyla sosyal medyayı aşırı kullanmamasında önemli bir faktördür. Demokratik tutum sergileyen ebeveynler ile büyüyen çocukların interneti ve yine sosyal medyayı daha sağlıklı kullandıkları bilinmektedir. Bununla birlikte çocuklarına karşı aşırı korumacı bir tutum sergileyen anne ve babalar, ileride çocuklarının internet ve sosyal medya gibi mecraları da aşırı kullanmasına hatta bağımlı olmasına sebep olabilmektedir. Yapılan çalışmalar, özellikle fazla korumacı ve otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının sosyal ağları sağlıksız şekilde kullandıkları ve olumsuz etkilerine maruz kaldıklarını göstermektedir (Eligül, 2020).

Öğrencilerin aşırı internet kullanımını aile tutumları ve çeşitli değişkenler kapsamında inceleyen, 407 öğrencinin katılımıyla gerçekleşen bir çalışmada, internetin aşırı kullanımında hatta bağımlılığında ihmalkar tutum sergileyen ebeveynlerin belirleyici bir yeri olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, ebeveynlerin sergiledikleri ihmalkar tutumların,

çocuklarının internet kullanım sürelerinin artmasında hatta bağımlılık düzeyine gelmesinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte öğrencilerin internet kullanım davranışlarında yaş, beceriler ve eğitimin etkilerinin olduğu bulunmuştur (Ayas ve Horzum, 2013). Bu sonuç, eğitim seviyesi ve beceriler arttıkça internet kötüye kullanım davranışlarının azaldığını göstermektedir.

2.4.1.2 Algılanan ebeveyn tutumları ve beden algısıyla ilgili çalışmalar

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada annenin çocuğuna karşı göstermiş olduğu tutum, şefkat, ve yakınlığın beden imgesinde belirleyici birer faktör oldukları kanıtlanmıştır, buna karşın baba tarafından gösterilen şefkat ve yakınlığın beden algısıyla doğrudan bir ilişkisi olduğu tespit edilememiştir (Büyükmumcu ve Ceyhan, 2020).

Üniversite öğrencileriyle yapılan farklı bir çalışmada, kadın öğrencilerin vücut memnuniyetleri ve BKİ (beden kitle indeksi) ebeveyn tutumları ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmaya 443 öğrenci katılmıştır. Sonuçlar, öz-şefkatin, ebeveyn tutumları ve beden algısı memnuniyetine göre anlamlı bir düzeyde farklılaştığını göstermiştir (Koç ve Owen, 2021). Bu sonuçlar, ebeveynler ile kurulan iyi ilişkilerin ve olumlu beden algısının, kişinin kendisine karşı duyduğu şefkati arttırdığını belirtmektedir.

Diğer bir çalışmada, anne ve baba tutumlarının çocuğun kendisiyle ilgili pozitif algılar geliştirmesi, etrafındaki insanlarla daha sağlıklı ilişkiler kurması ve sosyal ilişkilerinde uyumlu olmasını etkilediği görülmüştür. (Uygun, Kozikoğlu, 2020). Anne ve babanın çocuğuyla yakın ilişkiler kurduğu ve onları desteklediği tutumlar sergilemesi, çocuğun sosyal olarak uyumunun artmasında etkili olmaktadır.

Yapılan bir diğer çalışmada ise ebeveynlerin çocuklarının bedenlerine ilişkin yorum ve düşüncelerinin, onların bedenleri üzerinde kontrole dayanan davranış ve tutumlarının, kişinin beden algısı üzerinde kalıcı etkileri olabileceği gözlemlenmiştir (Büyükmumcu ve Ceyhan 2020). Buna ek olarak bulgular göstermektedir ki; ebeveynlerin bilinçsiz ve farkında olmadan gösterdikleri davranışlar -çocukla yeterince ilgilenmemek, sıcaklık hissettirmemek, beğenmedikleri eylemler sonucunca cezalandırıcı ama yapıcı olmayan

tutumlar sergilemek gibi- yine beden algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Buna karşın çocuk üzerinde daha yapıcı ve davranışları karşısında daha kucaklayıcı, eşit ve eleştirel olmayan bir tutum göstermek, beden algısını olumlu yönde etkiler (Büyükmumcu ve Ceyhan 2020).

2.4.1.3 Sosyal medya kullanımı ve beden algısıyla ilgili çalışmalar

Festinger'in (1954), sosyal karşılaştırma kuramında, insanların hayatlarının farklı alanlarında kendilerini değerlendirmek ve nasıl bir durumda olduğunu anlamak için kendilerini diğer insanlarla kıyasladıklarını belirtmiştir (akt., Bayköse ve Esin, 2019). Bu doğrultuda, insanların sosyal medyada diğer insanların hayatlarına yönelik çok fazla bilgi ediniyor olması nedeniyle, sosyal medyanın beden algısı üzerindeki etkinin kaçınılmaz olduğu düşünülebilir.

Üniversite öğrencilerinin beden algısına ilişkin tutumlarında sosyal medyanın etkisini ortaya koymak amacıyla, Türkiye'den 381, İngiltere'den 235 öğrencinin katılımcıyla bir çalışma yürütülmüştür. Sonuçlar iki ülkenin öğrencileri için de benzer çıkmıştır. Buna göre, medyanın, özellikle medyaya yansıyan ünlülerin bedenlerine yönelik yapılan karşılaştırmaların, üniversite öğrencilerinin bedenlerine yönelik algılarında etkili olduğu bulunmuştur (Özgen, 2017). Sonuç olarak, medyatik insanların bedenlerine yönelik yapılan eleştirilerin ve övgülerin üniversite öğrencilerinin beden algısını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

Facebook kullanımını, beden algısı üzerindeki etkisini sosyal karşılaştırma kuramı doğrultusunda inceleyen bir derleme çalışmasında, facebookta geçirilen sürenin beden algısında önemli bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Neticede, facebook kullanıcılarının vücutlarını farklı kültürlerden bireylerle kıyasladığı ve ideal görünüm algısına bağlı olarak bedenlerini beğenmedikleri, çeşitli yeme sorunlarına maruz kaldıkları görülmektedir (Bayköse ve Esin, 2019).

Yapılan bir çalışmada, sosyal medya kullanım süresi arttıkça, kişinin bedenini beğenmemeye başladığı ve mental, fizyolojik olumsuzluklar yaşayabildiği görülmüştür. (Güvenen, 2017). Sonuç olarak, kişinin bedenini beğenmemesi kişiyi depresyon ve kaygıya sürükleyebilmekte aynı zamanda anoreksiya nevroza ve bulimia nevroza gibi

yeme bozuklukları yaşamasına sebep olabilmektedir. Özellikle belirli yaş grupları sosyal medyada daha fazla vakit geçirdikleri için, bu durumun onlar üzerindeki etkisi daha belirgindir, ülkemizdeki genç bireylerin oluşturduğu popülasyonun %75'i en az bir sosyal medya hesabını aktif olarak kullanmaktadır (Küçükali, 2015). Bu sonuçlar, ülkemizdeki genç bireylerin sosyal medya kullanımından daha fazla etkilendiğini göstermektedir.

2.4.2 İlgili uluslararası çalışmalar

2.4.2.1 Algılanan ebeveyn tutumları ve sosyal medya kullanımıyla ilgili çalışmalar

Ebeveynlerin, çocuklarının internet ve sosyal medyada kullanımına karşın gösterdikleri tutum ve davranışlar çocukların internet kullanımına etki edebilmektedir. Çalışmalar da bunu destekler niteliktedir. Çin'de interneti kullanımı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada, kolej öğrencilerinden interneti aşırı kullananların genellikle ebeveynlerini ilgisiz olarak tanımladıkları gözlemlenmiştir (Huang ve ark., 2009).

Bununla birlikte ebeveynlerinden yeterli ilgi ve desteği bulamayan çocukların, sorunlarını sanal dünyada sosyal medya aracılığıyla paylaşmaya çalıştıkları görülmektedir (Lim ve ark., 2004).

Olalere ve Olatakun (2020), farklı ebeveynlik stillerinin çocukların internet kullanımı üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu incelemek için Nijerya'daki ortaokul öğrencileriyle bir çalışma yürütmüşlerdir. Yapılan çalışma sonucunda çocukların daha çok WhatsApp, Youtube ve Facebook gibi uygulamaları kullandıkları ve bu kullanım amacının eğitimsel amaçlar dışında olduğu göze çarpmıştır. Ortalamaya bakıldığında ise yetkili ebeveynlik stiliyle çocukların sosyal medya kullanımı arasında herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Bununla birlikte bazı çalışmalar göstermiştir ki kontrollü ebeveynlik ve çocuğa gösterilen samimi sıcaklık, çocuğun internetin olumsuz etkilerine daha dayanıklı hale gelmesine yardımcı olmaktadır (Valcke ve ark., 2010).

Literatüre bakıldığında ise Türkiye'de bu konuya yönelik çalışmaların kısıtlı oluşu bu

konuyla ilgili çalışmalar yapılmasının önemini göstermektedir (Ayas ve Horzum, 2013).

2.4.2.2. Algılanan ebeveyn tutumlarının beden algısıyla ilişkisi ile ilgili çalışmalar

Yapılan bir çalışmada aile yapısında özellikle kız çocukları üzerinde annenin etkisinin babaya göre daha çok olduğu görülmüştür (Maor ve Cwikel, 2015). Bu bilgiler ışığında Maor ve Cwikel (2015), yaptıkları çalışmada anne ve kız çocuğu arasındaki olumlu ilişkinin beden algısını da olumlu yönde etkilediğini öne sürmüşlerdir. Çalışmanın amacı genç yetişkin kızların bedenlerinden memnun olmama durumuna karşı gösterdikleri direncin ve pozitif beden algılarının anneleri tarafından yürütülen çeşitli stratejiler doğrultusunda nasıl şekillendiğini tespit etmektir. Daha önceden farklı çalışmalar için toplanan veriler ve röportajlar incelenmiş ve olumlu, sağlıklı anne kız ilişkisinin, kişinin beden algısı üzerinde de olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.

Ayrıca birçok çalışmadan elde edilen bulgular göstermiştir ki; erken çocukluk döneminde maruz kaldığımız ailevi deneyimler beden algımızla ilişki içerisindedir (Chen ve ark., 2020). Örneğin demokratik ebeveynlik stilinin hakim olduğu bir evde büyüyen bir kişinin bedeniyle alakalı daha olumlu ve kabul edici duygular içerisinde olduğu saptanmıştır. Buna karşın otoriter ebeveynlik stiliyle büyütülen çocuklarda kendi bedenlerinden memnun olmama ve beden algısının düşük olduğu tespit edilmiştir (Chen ve ark., 2020)

Gui Chen ve ark. tarafından 2020, yılında yürütülen bu araştırmadaysa Çin'deki ortaokul öğrencilerinin bedenlerini nasıl algıladıkları ve bunun spesifik ebeveynlik stilleriyle doğrudan ya da herhangi başka elementlerin etkisiyle birlikte (öz şefkat ve eğilimsel farkındalık gibi) bir ilişkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlar göstermiştir ki, pozitif ebeveynlik stilleriyle büyütülen çocukların öz şefkat, eğitimsel farkındalık ve bedenlerini beğenme, beden algısı ilişkileri pozitif bir ilişki içerisindedir (Chen ve ark., 2020). Yani pozitif ebeveylik stilleri, çocukların beden algılarını olumlu yönde etkilemektedi

2.4.2.3 Beden algısı ve sosyal medya kullanımıyla ilgili çalışmalar

Sosyal medyanın zaman içinde daha popüler hale gelmesiyle birlikte, araştırmacılar sosyal medya kullanımı ve çeşitli psikolojik rahatsızlıklar arasındaki ilişkiyi araştırmaya

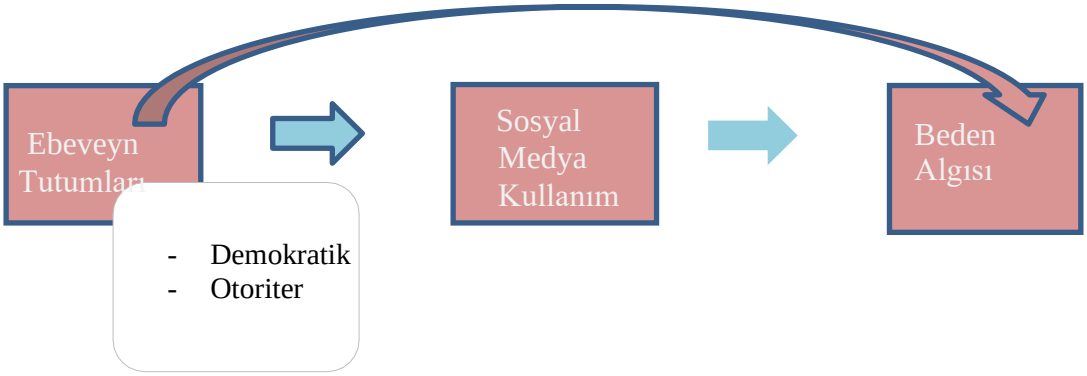
başlamıştır (Saiphoo ve Vahedi, 2019). Buna karşın literatürde çok fazla bilgi ve farklı araştırmalar olduğu için bu ilişkilerin tutarsızlıkları da göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle beden algısı ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkinin anlaşılması açısından meta analitik bir çalışmada ilişkileri incelenmiştir. Saiphoo ve Vahedi'nin (2019), araştırmasına göre sosyal medya kullanımı ve beden algısı bozukluğu pozitif yönlü anlamlı bir ilişki içindedir. İnternet üzerinden buldukları verilerle, kişilerin etnik köken, yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerini de değerlendirerek hipotezlerini doğrulamış ve beden algısı bozukluğu ile sosyal medya kullanımı arasında pozitif bir korelasyon bulmuşlardır. Buna göre, sosyal medya kullanımı arttıkça beden algısında bozukluk da artmaktadır.

Yapılan bir çalışma, sosyal medyanın dayattığı ideal bedenin özellikle burada daha fazla zaman geçiren kadınların vücutlarını beğenmediği ve beslenme alışkanlıklarını kötü etkilediği görülmüştür (Thompson ve Heinberg, 1995).

Bununla birlikte 139 kadın katılımcıyla yürütülen bir çalışmada katılımcılara toplumun onayladığı incelik ve çekicilikle ilgili reklamlar ve görünümle ilgili olmayan reklamlar izletilmiştir. Reklam izlemelerinden önce ise depresyon, öfke, kaygı ve beden memnuniyetsizliğine yönelik ölçümler yapılmıştır. Aynı zamanda kültürel etkilerin çalışmayı etkilememesi adına ön testlerde ortancanın altında kalan katılımcılar belirlenmiştir. Sonuçlara bakıldığında ise depresyon, kaygı ve beden memnuniyeti, reklam izlemeden önce yüksek çıkan kadınların, görünümle ilgili reklamlardan sonra sonuçları daha da yükselmiştir. Bunun dışında yine bu kadınların görünümle ilgili olmayan reklamlar izledikten sonra bu değerleri düşmüştür. Bütün bunlarla birlikte sosyokültürel açıdan bir algısı olan ve hali hazırda bedeninden memnun olmayan kişiler bu reklamlardan etkilenirken diğer katılımcılar etkilenmemiştir (Thompson ve Heinberg, 1995). Aynı zamanda sosyal medyada idealize edilen bedenin de geçirilen süre ile bağlantısı göze çarpmaktadır (Tiggerman ve Slater, 2003). Yani, sosyal medyada geçirilen süre arttıkça kişi medya üzerinde gördüğü bedenleri daha fazla idealize etme

3.YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

3.2. Örneklem

Bu çalışma yaşları 18-28 arası değişen, rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilen, İstanbul'da yaşayan 300 tane üniversite öğrencisiyle yapılmıştır.

3.3 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Bu araştırmada, İstanbul'da yaşayan üniversite öğrencilerine ulaşılmıştır. Bu doğrultuda katılımcılara sosyal medya ve mail grupları üzerinden ulaşılarak oluşturulan içerikte ilk olarak araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Devamında ise onam formu yer almaktadır. Katılımcılara ölçme araçlarının nasıl doldurulacağına ilişkin bilgi, ölçeklerden önce yazılı halde verilmiş ve tüm bunlar çevrimiçi iletilmiştir. Gizlilik ve gönüllülük ilkesine bağlı olarak yapılan araştırmada katılımcılardan veriler toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPPS-25 İstatistik programı kullanılmıtır. Bu doğrultuda pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi (çoklu regresyon) uygulanarak, araştırmada belirtilen olası ilişkilerin mevcut durumu, yönü ve gücü incelenmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada demografik bilgi formu ve 3 ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekler; Anne Baba Tutum Ölçeği, Beden İmajı Ölçeği ve Sosyal Medya Kullanım Ölçeğidir.

3.4.1 Demografik bilgi formu

Demografik Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda, araştırmaya katılan bireylerin sosyo-ekonomik demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek ve bunlardaki farklılıkların araştırmaya olan etkisini incelemek amacıyla çeşitli sorular sorulmuştur. Hazırlanan formda: yaş, cinsiyet bölüm, sınıf, ekonomik düzey, anne-baba ile ilgili bilgiler, en sık kullanılan sosyal medya hesapları, en sık takip edilen sosyal medya içerikleri gibi bilgiler istenmektedir.

3.4.2. Anne baba tutum ölçeği (ABTÖ)

Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ): Çalışmanın bağımsız değişkeni olan ebeveyn tutumlarına ilişkin bilgileri ölçmek için Anne Baba Tutum ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek Kuzgun tarafından geliştirilmiştir ve Bilal (1984), tarafından hazırlanmıştır. 5'li likert tipi (''tamamen katılmıyorum'' dan '' tamamen katılıyorum''a uzanan) bir ölçektir (EK-2).

Ölçeği dolduran öğrenci bütün soruları hem annesi hem de babası için ayrı ayrı sütunlarda doldurmaktadır. Anne ile ilgili değerlendirmeyi rakamsal olarak (A) kutucuğunun altındaki yerlere, Babayla ilgili değerlendirmeyi ise rakamsal olarak (B) kutucuğu altındaki yerlere yazacaktır. Ölçek içerisinde 50 madde yer almaktadır. Bunların 25 tanesi demokratik, 25 tanesi ise otoriter anne baba tutumlarına ilişkin ifadeleri içermektedir. Bu ölçekten 2 farklı puan alınmaktadır ve bu puanlar anne ve babanın tutumunun demokratik ya da otoriter olarak algılanmasına göre belirlenmektedir. Ölçekten alınan ortalama dahil üstü puanlar algılanan tutumun demokratik, ortalama altında kalan puanlar ise otoriter olarak değerlendirilmektedir (Örgün, 2000).

Ölçek Kuzgun (1972), tarafından önceden geliştirilen ve geçerlilik güvenirliği sağlanmış olan Anne baba tutum envanterinden yararlanılarak ve çeşitli kaynaklarla destek sağlanarak, uzman katkılarıyla oluşturulmuştur. Mantıksal ve kapsam geçerliliği böylece sağlanmaya çalışılmıştır.

Ölçeğin güvenirliği ise Bilal (1984), tarafından 89 lise öğrencisine uygulanmıştır ve test tekrar test yöntemi kullanılarak maddelerin kararlılık kat sayısı hesaplanmıştır. Anne

için 0.75, baba için ise 0,76 bulunmuştur (Örgün, 2000).

Bu çalışmada yapılan hesaplamalara göre güvenirlik değeri demokratik anne tutumu için .94; otoriter anne tutumu için .93; demokratik baba tutumu için .96 ve otoriter baba tutumu için .95 bulunmuştur.

3.4.3 Beden imajı ölçeği

Beden İmajı Ölçeği: Franzio ve Shield tarafından (1984), geliştirilmiştir. Bireylerin kendi vücutlarını nasıl algıladıkları ve değerlendirdikleri ve nasıl hissettiklerini belirlemeye yönelik bir ölçektir (Arslangiray, 2013). 40 maddeden oluşmaktadır ve her madde bedenimizin ayrı bir bölümüyle ilgilidir. 5'li likert tipi (1= hiç beğenmiyorum, 5= Çok beğeniyorum) şeklindedir (Üstündağ ve ark., 2007). Hem erkekler hem de kadınlar için 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar erkekler için; beden algısı, beden gücü ve fiziksel durum ve kadınlar için; beden algısı, cinsel çekicilik ve kilo kaygısı boyutlarıdır. Ölçeğin sonucunda tek bir puan alınır ve bu puan 40-200 arasındadır ve puan artması olumlu değerlendirme artışı demektir. Bu ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısı .78 ve .87 arasında değişmektedir, Hovardaoğlu (1990), tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir ve cronbach alfa .91, iki yarım güvenirliği .75 madde test korelasyonu .45 ve .89 arasındadır (Arslangiray, 2013). Bu çalışma için yapılan hesaplamalara göre güvenirlik kat sayısı .94 bulunmuştur.

3.4.4 Sosyal medya kullanım ölçeği

Sosyal Medya Kullanım Ölçeği: Ölçeğin ilk halini Jenkins-Guarnieri, Wright ve Johnson (2013), geliştirmiştir. Ölçeğin Türkçe formunu Akın ve ark. (2015), düzenlemiştir. Türkçe formunda 247 üniversite öğrencisiyle çalışılmış ve ölçeğin 2 alt boyutu için DFA sonuçları ölçeğin ilk halinde olduğu gibi uyum vermiştir (Doğan ve Tosun, 2016). Ölçek 6'lı likert tipi(1= tamamen katılmıyorum, 6= tamamen katılıyorum) şeklinde 2 alt boyuttan oluşmuştur ve maddeler ters puanlanmıştır (Ünal ve Deniz, 2020). Ölçekten alınan puan fazlalaştıkça sosyal medya kullanımı da artıyor demektir. Ölçeğin orijinal halinin cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik kat sayısı .91 olarak bulunmuştur. Ölçeğin en son tespit edilen cronbach alfa değeri güvenirlik kat sayısı .80 dir. (Akın ve ark., 2015). Bu çalışmada yapılan hesaplamalara göre sosyal

medya kullanımı ölçeği için .88 güvenirlik kat sayısı bulunmuştur.

4.BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1 Bulgular

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkisinde sosyal medya kullanımının aracılık rolünü tespit edebilmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç bağlamında 391 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Bu süreçte elde edilen verilerin analizinde SPSS-25 istatistik programı kullanılmıştır. Yapılan her analiz, tablo formatında organize edilerek bu bölümde rapor edilmiştir.

Yapılan analizlerde ilk olarak katılımcıların demografik bilgilerine ve aile özelliklerine ait frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca, katılımcıların algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımlarına yönelik tanımlayıcı istatistikler (minimum değer, maksimum değer, aritmetik ortalama ve standart sapma) hesap edilmiştir. Daha sonra, araştırma verilerinin normal dağılım varsayımını karşılama durumu incelenmiştir. Bu incelemede, araştırma verilerine yönelik çarpıklık ve basıklık değerleri referans alınmıştır.

Araştırma amaçları kapsamında yapılan analizlerde, parametrik analiz yöntemleri tercih edilmiştir. Bu bağlamda, katılımcıların algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımlarına demografik değişkenlere göre incelenirken bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü anova analizleri kullanılmıştır. Tek yönlü anova analizinde meydana gelen anlamlı farklar ise post-hoc testlerinden Tukey testi ile incelenmiştir. Ayrıca, algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımlarına arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi; algılanan ebeveyn tutumları ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracı değişken rolü regresyon analizi ile incelenmiştir.

4.1.1. Katılımcıların demografik bilgilerine yönelik bulgular

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile olumlu beden algısının ilişkisinde sosyal medya kullanımının aracılık rolünü konu edinmektedir. Bu

kapsamda, araştırmaya 18-28 yaş arasındaki 391 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik toplanan veriler, frekans ve yüzde analizi ile analiz edilmiş olup ulaşılan bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişken	Grup	*f*	%
Cinsiyet	Kadın	193	49.4
	Erkek	198	50.6
Sınıf Düzeyi	Hazırlık ve 1. Sınıf	132	33.8
	2. ve 3. Sınıf	143	36.6
	4, 5 ve 6. Sınıf	116	29.6
Ekonomik Durum	Düşük	55	14.1
	Orta	307	78.5
	Yüksek	29	7.4
Anne Eğitim Durumu	Ortaöğretim ve altı	192	49.1
	Lise ve üstü	199	50.9
Baba Eğitim Durumu	Ortaöğretim ve altı	127	32.4
	Lise	132	33.8
	Lisans üstü	132	33.8
Ebeveyn Birliktelik Durumu	Evli	337	86.2
	Boşanmış/ Ayrı yaşıyor/ Dul	54	13.8
En Sık Kullanılan Sosyal Medya Hesabı	Instagram	265	67.8
	Diğer (twitter, facebook, youtube)	126	32.2
En Sık Takip Edilen Sosyal Medya İçerikleri	Sanat	54	13.8
	Güzellik	21	5.4
	Moda	52	13.3
	Beslenme	22	5.6
	Eğitim	45	11.5
	Spor	91	23.3
	Diğer	106	27.1
Toplam		391	100.0

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerin %49.4'ü kadın ve %50.6'sı erkektir. Ayrıca katılımcıların %33.8'i hazırlık ve 1. sınıf, %36.6'sı 2. ve 3. sınıf, %29.6'sı ise 4, 5 ve 6. sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %14.1'i düşük, %78.5'i orta ve %7.4'ü ise yüksek ekonomik gelire sahiptir. Katılımcı grubunun %49.1'inin annesi

ortaöğretim ve altı eğitim seviyesine sahip iken %50.1'i ise lise ve üstü eğitime sahiptir. Katılımcıların %32.4'ünün babası ortaöğretim ve altı, %33.8'inin babası lise ve %33.8'inin babası ise lisans ve üstü eğitim seviyesine sahiptir. Katılımcıların %86.2'sinin ebeveynleri evli, %13.8'inin ise boşanmış/ayrı yaşıyor/dul şeklindedir. Katılımcıların %67.8'i en sık olarak Instagram kullanır iken %32.2'si ise diğer (twitter, youtube, facebook) sosyal medya hesaplarını kullanmaktadır. Katılımcıların %13.8'i sanat, %5.4'ü güzellik, %13.3'ü moda, %5.6'sı beslenme, %11.5'i eğitim, %23.3'ü spor ve %27.1'i diğer içerikleri takip etmektedir.

4.1.2. Algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımına yönelik tanımlayıcı bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımına yönelik minimum değer, maksimum değer, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikleri hesap edilmiş ve elde edilen bulgular aşağıda rapor edilmiştir.

Tablo 2. Algılanan Ebeveyn Tutumları, Olumlu Beden Algısı ve Sosyal Medya Kullanımına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

		N	min	max	$\bar{x}$	ss
Ebeveyn Tutumu	Demokratik Tutum (Anne)	391	25.00	125.00	99.59	17.67
	Otoriter Tutum (Anne)	391	25.00	125.00	94.97	22.35
	Demokratik Tutum (Baba)	391	26.00	125.00	55.18	21.97
	Otoriter Tutum (Baba)	391	25.00	112.00	51.75	18.71
Beden Algısı	Toplam	391	65.00	200.00	149.56	26.50
Sosyal Medya Kullanımı	Toplam	391	10.00	60.00	32.78	10.76
Yaş	Toplam	391	18.00	28.00	22.10	2.96

Tablo 2'den hareketle, üniversite öğrencilerinin annelerinden algıladıları demokratik tutum (99.59±17.67) otoriter tutumdan (94.97±22.35) daha yüksek belirlenmiştir.

Ayrıca, üniversite öğrencilerinin babalarından algıladıkları demokratik tutum (55.18±21.97) otoriter tutumdan (51.75±18.71) daha yüksek belirlenmiştir. Katılımcıların olumlu beden algıları (149.56±26.50) olarak belirlenmiş iken sosyal medya kullanımı (32.78±10.76) olarak tespit edilmiştir.

4.1.3. Algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımının dağılımına yönelik bulgular

Üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımına ait veriler analiz edilmeden önce normal dağılım varsayımını karşılama durumları kontrol edilmiştir. Normallik kontrolleri Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2010). Fakat sosyal bilimlerdeki normallik kontrolleri, yaygın olarak çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesi ile kontrol edilmektedir (Yalçıntaş, 2019). Çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılım varsayımını karşılamasında kullanılan farklı referanslar vardır. Büyüköztürk (2010)'e göre çarpıklık ve basıklığın -1 ile +1; Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre -1,5 ve +1,5; George ve Mallery (2010)'ye göre ise -2 ile +2 değerleri arasında yer alması normal dağılıma işarettir.

Tablo 3. Algılanan Ebeveyn Tutumları, Olumlu Beden Algısı ve Sosyal Medya Kullanımına Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek	Boyut	Çarpıklık		Basıklık	
		İst.	S.H.	İst.	S.H.
Ebeveyn Tutumu	Demokratik Tutum (Anne)	-1.06	.12	1.04	.25
	Otoriter Tutum (Anne)	-.92	.12	.36	.25
	Demokratik Tutum (Baba)	1.01	.12	.36	.25
	Otoriter Tutum (Baba)	1.16	.12	.84	.25
Beden Algısı	Toplam	-.36	.12	-.15	.25
Sosyal Medya Kullanımı	Toplam	.12	.12	-.54	.25

Tablo 3'e göre; üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 arasında yer aldığı için normal dağılmaktadır. Verileri normal dağılım gösteren araştırmaların analizinde, parametrik yöntemler kullanılmaktadır (Kul, 2014). Bu sebeple araştırmaya bağımsız gruplar t testi, tek yönlü anova analizi, pearson korelasyon analizi ve regresyon analizi gibi parametrik testler ile devam edilmiştir.

4.1.4. Olumlu beden algısına yönelik bulgular

Araştırma amaçları kapsamında, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Bu incelemede, cinsiyet, anne eğitim durumu, ebeveyn birliktelik durumu ve en sık kullanılan sosyal medya hesabına ilişkin karşılaştırmalar bağımsız gruplar t testi; sınıf düzeyi, ekonomik durum, baba eğitim durumu ve en sık kullanılan sosyal medya içeriklerine göre karşılaştırmalar ise tek yönlü anova analizi ile yapılmıştır. Tek yönlü anova analizinde meydana gelen anlamlı farklar ise post-hoc testlerinden Tukey testi ile incelenmiştir.

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Cinsiyete Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Olumlu Beden Algısı	Kadın	193	145.32	26.05	389	-3.16	.002*
	Erkek	198	153.69	26.35			

p<.05

Tablo 4'den hareketle, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları cinsiyete göre incelendiğinde; erkeklerin bedenlerini olumlu algılama düzeyi kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (t=-3.16, p<.05).

Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Anne Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Olumlu Beden Algısı	Lise öncesi	192	153.23	26.72	389	2.72	.01*
	Lise ve sonrası	199	146.01	25.87			

p<.05

Tablo 5'den hareketle, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; anneleri lise öncesi eğitim durumunda olan üniversite öğrencilerinin bedenlerini olumlu algılama düzeyi, anneleri lise ve sonrası eğitim durumunda olan üniversite öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (t=2.72, p<.05).

Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Ebeveyn Birliktelik Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Olumlu Beden Algısı	Evli	337	151.05	25.67	389	2.81	.01*
	Boşanmış/ Ayrı yaşıyor/ Dul	54	140.22	29.82			

p<.05

Tablo 6'dan hareketle, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları ebeveyn birliktelik durumuna göre incelendiğinde; ebeveynleri evli olan üniversite öğrencilerin bedenlerini olumlu algılama düzeyi, ebeveynleri boşanmış/ ayrı yaşıyor/ dul olan üniversite öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (t=2.8, p<.05).

Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının En Sık Kullanılan Sosyal Medya Hesabına Göre Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t Testi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	*p*
Olumlu Beden Algısı	Instagram	265	149.80	25.99	389	.26	.79
	Diğer	126	149.04	27.64			

p<.05

Tablo 7'den hareketle, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları en sık kullanılan sosyal medya hesabına göre incelendiğinde; anlamlı fark bulunamamıştır (t=.26, p>.05).

Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
Olumlu Beden Algısı	Hazırlık ve 1. Sınıf	132	145.95	25.44	2.79	.06	
	2. ve 3. Sınıf	143	149.38	27.06			
	4. 5 ve 6. Sınıf	116	153.88	26.59			
	Total	391	149.56	26.50			

Tablo 8'den hareketle, üniversite öğrencilerinin beden algıları sınıf düzeyine göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır (F=2.79 p>.05).

Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Ekonomik Duruma Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
Olumlu Beden Algısı	Düşük	55	151.20	35.67	1.31	.27	
	Orta	307	148.61	24.24			
	Yüksek	29	156.52	29.07			
	Total	391	149.56	26.50			

Tablo 9'dan hareketle, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları ekonomik duruma göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır (F=1.31 p>.05).

Tablo 10. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
Olumlu Beden Algısı	Ortaöğretim ve altı	127	149.80	25.35	.67	.52	
	Lise	132	151.32	26.19			
	Lisans ve üstü	132	147.56	27.93			
	Total	391	149.56	26.50			

Tablo 10'dan hareketle, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır (F=.67 p>.05).

Tablo 11. Üniversite Öğrencilerinde Olumlu Beden Algısının En Sık Takip Edilen Sosyal Medya İçeriğine Göre İncelenmesine Yönelik Tek Yönlü Anova Analizi

Boyut	Grup	N	$\bar{x}$	ss	F	*p*	Fark
Olumlu Beden Algısı	Sanat	54	142.19	19.65	1.59	.15	
	Güzellik	21	155.29	29.68			
	Moda	52	145.79	26.78			
	Beslenme	22	144.05	29.28			
	Eğitim	45	153.49	25.83			
	Spor	91	152.01	29.70			
	Diğer	106	151.40	25.06			
	Total	391	149.56	26.50			

Tablo 11'den hareketle, üniversite öğrencilerinin olumlu beden algıları en sık takip edilen sosyal medya içeriklerine göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır (F=1.59 p>.05).

4.1.5. Algılanan ebeveyn tutumu, olumlu beden algısı ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

Araştırma ana amacı kapsamında üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları, olumlu beden algıları ve sosyal medya kullanımları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu incelemede, değişkenler arasındaki ikili ilişkiler pearson korelasyon analizi; algılanan ebeveyn tutumlarının olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracı değişken rolü regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 12. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn Tutumları, Olumlu Beden Algısı ve Sosyal Medya Kullanımı Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Korelasyon Analizi

	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
1	1					
2	-.577**	1				
3	.537**	-.190**	1			
4	-.412**	.676**	-.409**	1		
5	.287**	-.026	.435**	-.092	1	
6	-.015	.219**	.054	.231**	.049	1

1: Demokratik Tutum (Anne); 2: Otoriter Tutum (Anne); 3: Demokratik Tutum (Baba); 4: Otoriter Tutum (Baba); 5: Olumlu Beden Algısı; 6: Sosyal Medya Kullanımı;

Tablo 12'e göre, üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile olumlu beden algıları arasındaki ilişki incelendiğinde; demokratik anne tutumu ile demokratik baba tutumunun beden algısı ile pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkisi bulunmuştur (p<.05). Fakat otoriter anne tutumu ile otoriter baba tutumunun olumlu beden algısı ile anlamlı düzeyde bir ilişkisi belirlenememiştir (p>.05).

Tablo 12'e göre, üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal medya kullanımları arasındaki ilişki incelendiğinde; otoriter anne tutumu ile otoriter baba tutumunun sosyal medya kullanımı ile pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkisi

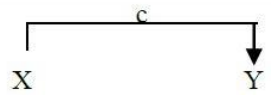
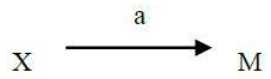
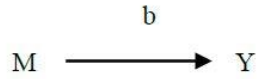
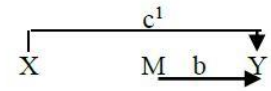
bulunmuştur (p<.05). Fakat demokratik anne tutumu ile demokratik baba tutumunun sosyal medya kullanımı ile anlamlı düzeyde bir ilişkisi belirlenememiştir (p>.05).

Tablo 12'e göre, üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ile olumlu beden algıları arasındaki ilişki incelendiğinde; toplam puan ile alt boyutlar arasında anlamlı düzeyde bir ilişkisi belirlenememiştir (p>.05).

Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumlarının olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracı değişken rolü regresyon analizi ile incelenmiştir. Yapılan incelemede izlenen adımlar Şekil 2'de verilmiştir (Geçdoğan-Yılmaz, 2020).

Araştırmanın bu basamağında, üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü incelenmiştir. Yordayıcı değişken olarak algılanan ebeveyn tutumları alınmıştır. Beden algısı ise yordanan değişkendir. Sosyal medya kullanımı ise öne sürülen aracı değişkendir.

Araştırmada aracılık hipotezleri kapsamında yapılan analizlerde değişkenlerin aracılık rolü incelenirken, Baron ve Kenny'nin (1986), koşulları baz alınmıştır. Koşullar aşağıda (Bakınız şekil 2.) basamaklarla gösterilmiştir.

1. Adım	Bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde anlamlı bir etkisinin olması beklenir.	
2. Adım	Bağımsız değişkenin aracı değişken üzerinde anlamlı bir etkisinin olması beklenir.	
3. Adım	Aracı değişkenin bağımlı değişken üzerinde anlamlı etkisi olması beklenir.	
4. Adım	Bağımsız ve aracı değişkeninin, bağımlı değişkeni anlamsız yordaması tam aracılık etkisinden, etkinin azalması ise kısmi aracılık etkisinden kaynaklanmaktadır (Baron ve Kenny, 1986).	

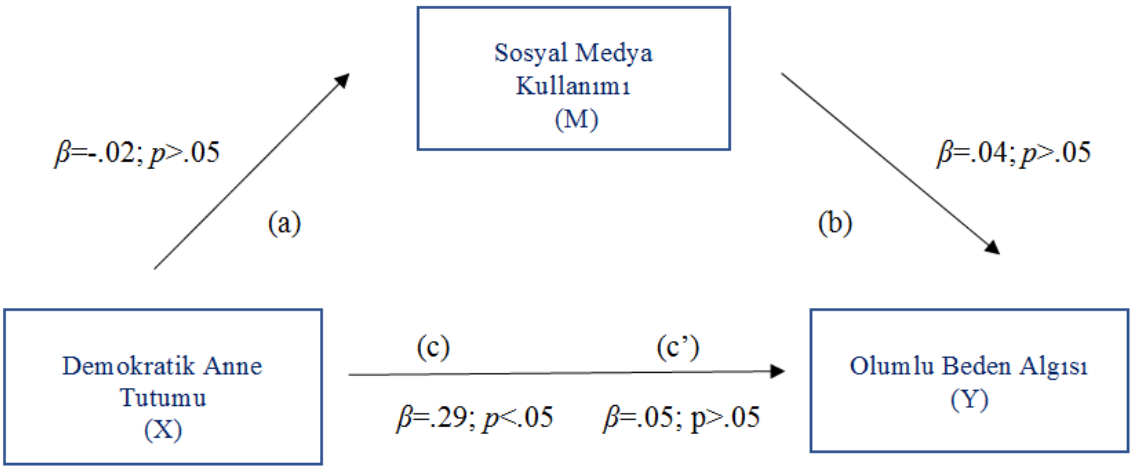
Şekil 2. Aracı Değişken Analizleri İşlem Basamakları

Şekil 2'ye göre; aracı değişken analizlerinde a, b, c, ve c^1 olmak üzere 4 adımlık yolları yer almaktadır. Algılanan ebeveyn tutumları (X) bağımsız değişkeni, olumlu beden algısı (Y) bağımlı değişkeni ve sosyal medya kullanımı ise (M) aracı değişkeni temsil etmektedir.

Tablo 13. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Adım	**Bağımsız Değişken**	**Model**	**B**	**S.H.**	***β***	**t**	***p***
1	Demokratik Anne Tutumu	Sabit	106.68	7.37		14.48	.000
		Demokratik A. Tutumu	.43	.07	.29	5.91	.000
		Bağımlı Değişken: Olumlu Beden Algısı $R=.29$; $R^2=.08$; $\Delta R^2=.08$; $F_{(1,389)}=34.92$; $p=.000$					
2	Demokratik Anne Tutumu	Sabit	33.66	3.12		10.78	.000
		Demokratik A. Tutumu	-.01	.03	-.02	-.29	.77
		Bağımlı Değişken: Sosyal Medya Kullanımı $R=.02$; $R^2=.000$; $\Delta R^2=.000$; $F_{(1,405)}=.08$; $p=.77$					

Tablo 13'de, üniversite öğrencilerinin demokratik anne tutumlarının olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisine yönelik kurulun model paylaşılmıştır. Modelin 1. adımında demokratik anne tutumunun bağımlı değişken olan olumlu beden algısını anlamlı düzeyde yordadığı ve beden algısına ilişkin varyansın %8'ini açıkladıpı görülmektedir. Fakat 2. adımda, demokratik anne tutumunun aracı değişken olan sosyal medya kullanımı üzerinde anlamlı etkisi bulunamamıştır. Ayrıca demokratik ebeveyn tutumuna ilişkin beta değerinin ,29'dan -,02' düştüğü görülmüştür. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinde demokratik anne tutumunun olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisi yoktur.

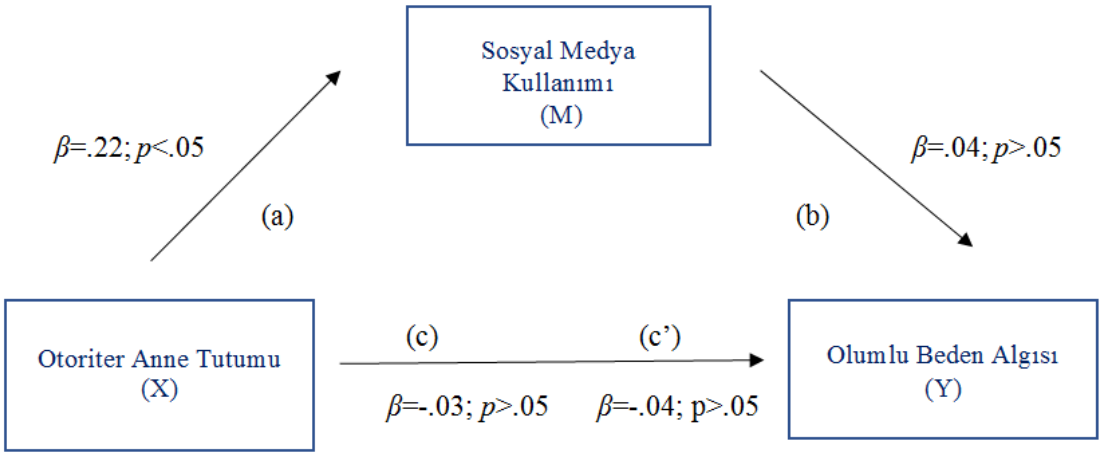

Şekil 3. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Adım	**Bağımsız Değişken**	**Model**	**B**	**S.H.**	***β***	**t**	***p***
1	Otoriter Anne Tutumu	Sabit	151.49	3.95		38.35	.000
		Otoriter A. Tutumu	-.04	.07	-.03	-.52	.60
		Bağımlı Değişken: Olumlu Beden Algısı					
		$R=.03$; $R^2=.001$; $\Delta R^2=.001$; $F_{(1,389)}=.27$; $p=.60$					

Tablo 14'de, üniversite öğrencilerinin otoriter anne tutumlarının olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisine yönelik kurulun model paylaşılmıştır. Modelin 1. adımında otoriter anne tutumunun bağımlı değişken olan olumlu beden algısı üzerinde anlamlı etkisi bulunamamıştır (p>.05). Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinde demokratik anne tutumunun olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisi yoktur.

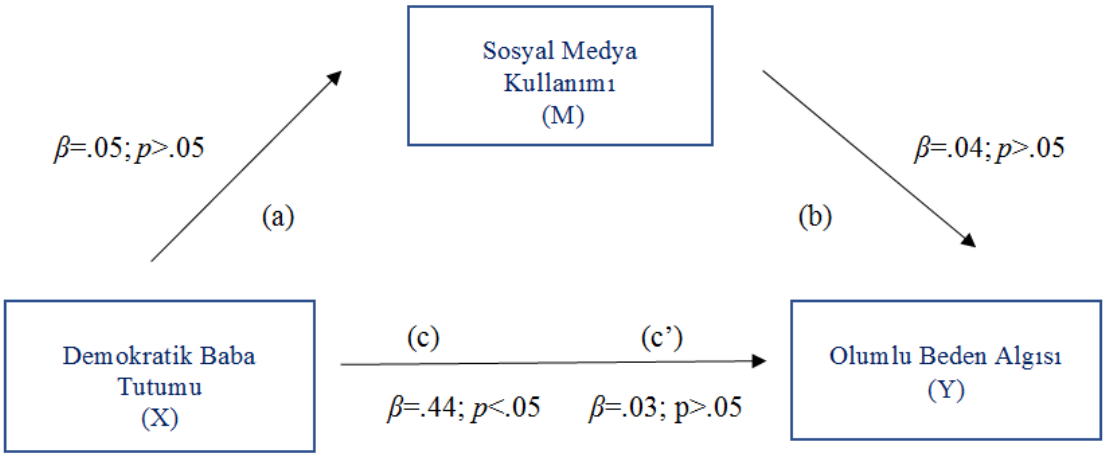
Şekil 4. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Anne Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Adım	**Bağımsız Değişken**	**Model**	**B**	**S.H.**	***β***	**t**	***p***
1	Demokratik Baba Tutumu	Sabit	100.61	5.28		19.04	.000
		Demokratik B. Tutumu	.52	.05	.44	9.52	.000
		Bağımlı Değişken: Olumlu Beden Algısı					
		$R=.44$; $R^2=.19$; $\Delta R^2=.19$; $F_{(1,389)}=90.59$; $p=.000$					
2	Demokratik Baba Tutumu	Sabit	30.32	2.38		12.76	.000
		Demokratik B. Tutumu	.03	.02	.05	1.06	.29
		Bağımlı Değişken: Sosyal Medya Kullanımı					
		$R=.05$; $R^2=.003$; $\Delta R^2=.000$; $F_{(1,405)}=1.12$; $p=.29$					

Tablo 15'de, üniversite öğrencilerinin demokratik baba tutumlarının olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisine yönelik kurulun model

paylaşılmıştır. Modelin 1. adımında demokratik baba tutumunun bağımlı değişken olan olumlu beden algısını yordadığı ve beden algısına ilişkin varyansın %19'unu açıkladığı görülmüştür. Fakat 2. adımda, demokratik baba tutumunun aracı değişken olan sosyal medya kullanımı üzerinde anlamlı etkisi bulunamamıştır. Demokratik baba tutumuna ilişkin beta değerinin, 44'den, 5'e düştüğü görülmüştür. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinde demokratik baba tutumunun olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisi yoktur.

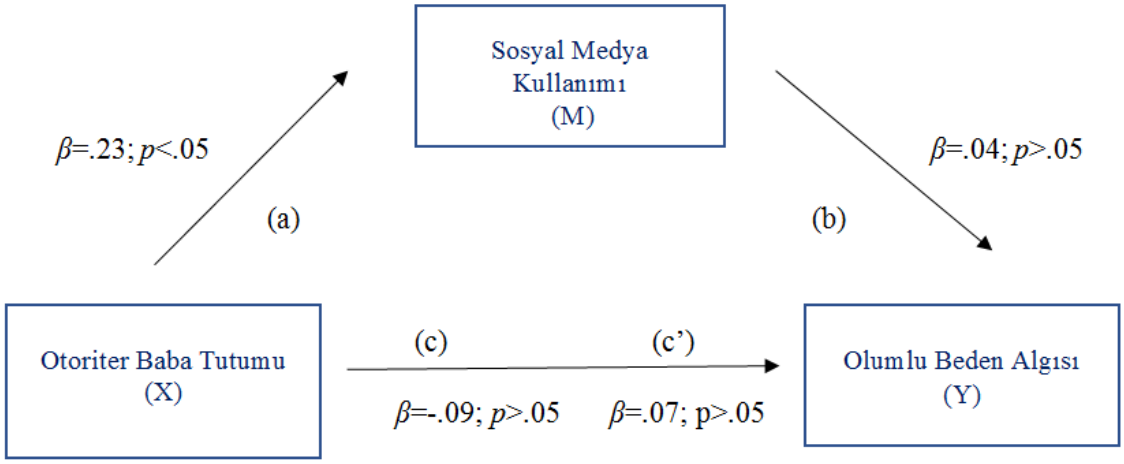
Şekil 5. Üniversite Öğrencilerinde Demokratik Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Tablo 16. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Adım	Bağımsız Değişken	Model	B	S.H.	*β*	T	*p*
1	Otoriter Baba Tutumu	Sabit	155.68	3.62		43.04	.000
		Otoriter B. Tutumu	-.11	.06	-.09	-1.82	.07
		Bağımlı Değişken: Olumlu Beden Algısı					
		$R=.09$; $R^2=.001$; $\Delta R^2=.001$; $F_{(1,389)}=3.32$; $p=.07$					

Tablo 16'da, üniversite öğrencilerinin otoriter baba tutumlarının olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisine yönelik kurulun model paylaşılmıştır. Modelin 1. adımında otoriter baba tutumunun bağımlı değişken olan

beden algısı üzerinde anlamlı etkisi bulunamamıştır (p>.05). Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinde demokratik baba tutumunun olumlu beden algısı üzerindeki etkisinde sosyal medya kullanımının aracılık etkisi yoktur.

Şekil 6. Üniversite Öğrencilerinde Otoriter Baba Tutumunun Olumlu Beden Algısı Üzerinde Sosyal Medya Kullanımının Aracılık Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

4.2 Tartışma

Araştırmanın temel amacı, ergenlerde algılanan ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolünü incelemektedir. Literatür incelendiğinde ebeveyn tutumları, beden algısı ve sosyal medya kullanımı değişkenlerinin ilişkilerini içeren çalışmaların mevcut olduğu görülse de üçünün bir arada ilişkisini ortaya koyan çalışmaların mevcut olmadığını söylemek mümkündür. Bu sebeple, bu araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar hem literatüre katkı sağlayacak hem de sonra ki araştırmalara yol gösterecektir.

4.2.1. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısının ilişkisi

H1: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasında bir ilişki yoktur.

Araştırmanın temel hipotezleri kapsamında H1 hipotezi kabul edilmiş, H0 hipotezi reddedilmiştir. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre üniversite öğrencilerinin ebeveynden algıladıkları demokratik tutum arttıkça olumlu beden algıları da artmaktadır (Bakınız Tablo 12).

Bu çalışma doğrultusunda yapılan literatür taramasında algılanan ebeveyn tutumları ve beden algısı ile ilgili yapılan farklı çalışmaların da mevcut olduğu fakat bu çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Enten ve Golan (2009)'ın yaptıkları araştırmada ebeveynleriyle olan ilişkisini sıcak, duygusal olarak yakın ve demokratik olarak tanımlayan bireylerin, beden algılarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Buna karşın (Büyükmumcu ve Ceyhan 2015), yapılan başka bir araştırmada ebeveynlerini ilgisiz, kendisine karşı alakasız, hoşgörüsüz ve sert olarak tanımlayan bireylerin, beden algısının daha olumsuz olduğu ve bunun da algıladıkları ebeveyn tutumuyla ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Benzer şekilde Büyükmumcu ve Ceyhan (2020)'ın 698 üniversite öğrencisiyle yürüttüğü çalışmada, ebeveyn tutumlarının, üniversite öğrencilerinin beden algısının %14'ünü açıkladığı, özellikle anneden algılanan demokratik tutumların beden algısında önemli bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın, babadan algılanan demokratik tutumların beden algısı üzerinde anlamlı bir etkisine ulaşılamamıştır.

Chen ve ark. (2020), yaptığı araştırma sonuçları, ebeveyn tutumları ile kişinin bedenini takdir etmesi ve onaylamasının büyük ölçüde ilişkili olduğunu göstermiştir. Yine bu araştırmaya göre, demokratik ebeveynlik tutumu ile beden takdiri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, demokratik ebeveyn tutumuyla yetişen bireylerin bedenlerine yönelik daha olumlu bir algıya sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Bunlara ek olarak, ebeveyn tutumlarını ele alan 11 epidemiyolojik çalışmanın incelendiği araştırma sonuçları, demokratik ebeveyn tutumunun düşük beden kitle indeksi ile ilgili olduğunu göstermiştir (Sokol ve ark., 2017). Olumlu beden algısında, düşük beden ağırlığının önemi göz önüne alındığında, bu araştırma sonuçlarının da hipotezi destekler nitelikte olduğunu düşünmek mümkündür

Ebeveynleri tarafından onaylanmak ve kabul görmek her birey için önemlidir. Bu sayede ailesinden onay alarak yetişen çocuk kendini her yönüyle kabul etmeyi ve duygu ve düşüncelerini dile getirmeyi öğrenir. En önemlisi de ebeveynlerin bireye olan sevgisini her koşulda göstermesi bireyin kendisini değerli olarak görmesini sağlar (Kara ve Eryılmaz, 2018). Demokratik ebeveyn tutumlarıyla büyüyen bir birey, ailesi tarafından desteklenir, samimi bir sıcaklık ve kabul görür. Dolayısıyla kabul görerek yetişen bireylerin, ilerleyen yaşlarda da kendilerini her yönüyle kabul etmeleri ve kendilerine karşı daha olumlu bakış açılarına sahip olmaları beklenen bir durumdur. Yani sonuç olarak, ebeveynleri demokratik tutum sergileyen bireylerin, bedenlerini daha olumlu algılaması olağandır. Elde edilen bulgular ve literatür taramasında ulaşılan benzer diğer araştırma sonuçları da bu hipotezi destekler niteliktedir.

4.2.2. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısının ilişkisi

H2: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasında bir ilişki yoktur.

Araştırmanın temel hipotezleri kapsamında H0 hipotezi kabul edilmiş, H2 hipotezi reddedilmiştir. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasında anlamlı bir ilişki belirlenememiştir (Bakınız Tablo 12). Buna göre, üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısının artmakta ya da azalmakta olduğu söylenememektedir. Kocakaya (2019)'nın, yaptığı çalışmada da benzer bir sonuca ulaşmıştır. Buna göre, yeme bozuklukları, beden algısı ve ebeveyn tutumları arasında ilişki bulunamamıştır. Bu araştırma sonucu, elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

Claes ve ark. (2011)'nın yaptığı çalışmada, bireylerin görünümlerine dair endişelerinde, duygusal olarak yaşadıkları sorunların ve akranlarıyla olan ilişkilerin etkili olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, bulguları değerlendirdiğimizde, katılımcıların akran

ilişkilerinin ve duygusal desteklerinin, beden algılarında ebeveyn tutumuna göre ön plana çıkmış olabileceği düşünülmektedir.

Farklı araştırmalar, ebeveynlerin kendi görünümlerine karşı duygu ve düşüncelerinin, çocukları tarafından benimsendiğini ve çocuklarının beden algılarıyla benzer olduğunu göstermektedir (Levine ve Smolak, 2002). Buna ek olarak, beden görünümünün önemli olduğu ailede yetişen bireylerin, bedenlerine karşı daha olumsuz bir algı içerisinde olduğu görülmektedir (Kichler ve Crowtwer, 2001).

Beden algısına yönelik yapılan farklı bir araştırma, bireylerin düzenli olarak spor yapmalarının olumlu beden algısı gelişimi ve benlik saygısıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. (Öngören, 2015). Bu çalışmaya göre katılımcıların spor yapma düzeylerinin de benlik saygılarını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte beden algısının önemli bir yordayıcısı da bireyin sahip olduğu sosyal çevre özellikle de arkadaş gruplarıdır. Kişinin yakın arkadaşlıklara sahip olmasının beden algısını olumlu etkilediği görülmektedir (Haspolat ve Kağan, 2017). Farklı bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, arkadaş çevresinde bedenine yönelik iltifat alan ve pozitif söylemler duyan bireylerin beden algıları olumlu etkilenmektedir (Dinç, 2010). Dolayısıyla bireyler otoriter ebeveyn tutumlarıyla büyümüş olsalar dahi yakın arkadaşlara ve sosyal çevreye sahiplerde beden algılarının olumlu düzeyde etkilenebileceğini söylemek mümkündür.

Bu araştırma sonucunda da üniversite öğrencilerinin ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasında anlamlı bir ilişki çıkmaması, katılımcıların ebeveynlerinin, çocuklarına karşı otoriter tutum sergilese bile kendi bedenlerine yönelik olumlu tutumlar içerisinde olabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, katılımcıların ebeveynlerinin sergiledikleri kuralcı, otoriter ve sert davranışların doğrudan bedene yönelik olmamasından kaynaklı olabileceği de muhtemeldir.

4.2.3 Üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı ilişkisi

H3: Üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı arasında bir ilişki yoktur.

Araştırmanın temel hipotezleri kapsamında H0 hipotezi kabul edilmiş, H3 hipotezi reddedilmiştir. Üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki belirlenememiştir (Bakınız Tablo 12). Buna göre, üniversite öğrencilerinde sosyal medya kullanımı ile olumlu beden algısının artmakta ya da azalmakta olduğu söylenememektedir.

Özbey (2019), çalışmasında, bireylerin internette geçirdikleri zaman ile beden algısı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Elde ettiği sonuçlara göre, internette geçirilen zamana göre bireylerin beden algılarında bir farklılık bulunamamıştır. Bu araştırma sonucu, bulguları destekler niteliktedir.

Bu konuda literatür incelendiğinde, sosyal medyanın, beden algısıyla ilişkisinde genellikle toplumsal-kültürel etkiler, aile ve akran etkileri ve medya etkilerinin birlikte, beden algısı üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Sönmez ve Özgen, 2017). Bununla birlikte Burnetta ve ark. (2017)'nin ergenlerde beden imajıyla ilgili yürüttüğü araştırma sonuçları, ebeveynlerin ve akranların özellikle kızların beden algısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Yine aynı araştırma sonuçları, yüksek medya okuryazarlığının, farklılıkları takdir etme ve farklılıklar arasındaki olumsuz ilişkiyi hafifletmede yardımcı olan roller üstlendiğini göstermiştir (Burnetta ve ark., 2017).

Bu araştırma sonuçları, üniversite öğrencilerinde olumlu beden algısı ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki çıkmamasında, katılımcıların destekleyici ebeveynlerinin, yani çocukların her koşulda değerli olduğunu hissettiği ve değer görerek yetiştiği aile ortamının, sosyokültürel etkilerin, yani kültürel olarak var olan kalıplar, diğer insanların beklentileri, arkadaş çevresi vb., akran ilişkilerinin ve yüksek medya okuryazarlığının, yani farklılıklara karşı daha duyarlı olmayı ve ayrıştırmaya karşı olan bakış açısının hakim olması gibi etkilerin sonuçlar üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

4.2.4 Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile sosyal medya kullanımı ilişkisi

H4: Üniversite Öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile sosyal medya kullanımı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile sosyal medya kullanımı arasında bir ilişki yoktur.

Araştırmanın temel hipotezleri kapsamında H0 hipotezi kabul edilmiş, H4 hipotezi reddedilmiştir. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki belirlenememiştir (Bakınız Tablo 12). Buna göre, üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutumun, sosyal medya kullanımının artmasında ya da azalması ile ilişki olmadığı görülmektedir.

Bununla birlikte literatür incelendiğinde, ebeveyn tutumları ile internet bağımlılığı üzerine çok sayıda araştırma bulunurken, bağımlılık düzeyinde olmayan kullanım sıklığıyla ilgili kısıtlı düzeyde araştırma bulunduğu görülmüştür.

Aksoy ve Koçtürk (2019), lise öğrencilerinin internet kullanımı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, demokratik ebeveyn tutumu ile internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma sonucu, bulguları destekler niteliktedir. Bununla birlikte Coşkun ve ark. (2021), yaptığı araştırmada, ebeveynlerin, çocuklarına karşı sergilemiş oldukları tutumların, bireylerin internet kullanım süreleriyle bir ilişkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ekinci (2002)'nin internet bağımlılığı üzerine yaptığı araştırmasında, internet bağımlılığında sosyalliğin önemini vurgulamıştır. Özellikle şehir hayatında sosyalleşmenin ve güvenli ilişkiler kurmanın daha zor olması ve internette bu olanakların daha risksiz olması gibi sebeplerle bireylerin internet, özellikle de sosyal medya kullanımlarının arttığını ve bağımlılık seviyesine geldiğini belirtmiştir. Bu araştırma sonuçları da baz alındığında, katılımcıların tümünün İstanbul gibi büyük bir şehirde yaşıyor olmaları, internet kullanımlarında sosyallik faktörünün etkisinin yüksek olduğunu düşündürmekte ve sonuçları desteklemektedir.

Bu sonuçlar bize, katılımcıların sosyal medya kullanımlarının bağımlılık düzeyinde olmayabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin sosyallik düzeylerinin ve kişilik özelliklerinin de sosyal medya kullanımında etkili olabileceği ve ebeveyn tutumlarının bu değişkenlere göre geri planda kalmış olabileceği düşünülmektedir. Bütün bunlara ek olarak, tüm dünyada yaşanan Covid-19 pandemisi nedeniyle özellikle üniversite öğrencilerinin derslere evden katılmaları, ev içerisinde daha çok vakit geçirmeleri, sosyalliklerini etkileyebileceği gibi sosyal medya kullanım sürelerini de etkileyeceği düşünülmektedir. Bu konuda literatür incelendiğinde, covid-19 pandemisinin de etkisiyle bireylerin internette geçirdikleri sürenin ciddi oranda arttığı görülmüştür (aktaran Baltacı ve ark., 2021). Bütün bu sonuçlar, sosyal medyada geçirilen sürede, ebeveyn tutumundan bağımsız birçok değişkenin sonuçları etkileyebileceğini desteklemektedir. Dolayısıyla araştırmanın sosyal medya kullanımı üzerine elde etmiş olduğu bu bulgular, literatürü zenginleştirmesi açısından önemlidir.

4.2.5 Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile sosyal medya kullanımı ilişkisi

H5: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Üniversite Öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile sosyal medya kullanımı arasında bir ilişki yoktur.

Araştırmanın temel hipotezleri kapsamında H5 hipotezi kabul edilmiş, H0 hipotezi reddedilmiştir. Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır (Bakınız Tablo 12). Buna göre, üniversite öğrencilerinin ebeveynden algıladıkları otoriter tutum arttıkça sosyal medya kullanım süresi de artmaktadır.

Peter (2007)'in yaptığı araştırmada, genç yetişkinlerin, duygusal sıcaklık, anlayış, yakınlık ve sevgi gibi ihtiyaçları, ebeveynleri tarafından karşılanmadığında bu ihtiyaçlarını internet ortamında karşılamaya çalıştıkları görülmüştür (aktaran Dede, 2019). Bununla birlikte Erkan (2019), araştırmasında, otoriter ebeveyn tutumu ile internette geçirilen zaman arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin, çocuklarıyla olan ilişkisinde duygusal sıcaklık ve anlayışın eksik olduğunu baz aldığımızda, bu bireylerin de bu ihtiyaçlarını karşılamak için internet kullanımına daha fazla yönelebileceğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla araştırma sonuçları bulguları destekler niteliktedir.

Alyanak (2016)'ın internet bağımlılığı üzerine yaptığı araştırma sonuçları, çatışmalı ebeveyn çocuk ilişkilerinin, internet kötüye kullanımı ve bağımlılığıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu araştırma sonucuna göre, çatışmalı ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanım süresini arttırdığı dolayısıyla sosyal medya kullanımını da arttırdığı düşünülebilir. Otoriter ebeveyn-çocuk ilişkisinde de çatışmaların olduğu baz alındığında araştırma sonucunun bulguları destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

4.2.6 Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü

H6: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan otoriter tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü yoktur.

H7: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü vardır.

H0: Üniversite öğrencilerinde ebeveynden algılanan demokratik tutum ile olumlu beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü yoktur.

Araştırmanın temel hipotezleri kapsamında H6 ve H7hipotezleri reddedilmiş H0 hipotezi kabul edilmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin ebeveynden algıladıkları (otoriter ve demokratik) ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medyanın aracılık rolü bulunamamıştır. (Bakınız Tablo 13., 14., 15., 16.).

Beden algısı, bireylerin bedenlerinden memnun olup olmamasıyla ilişkili bir kavramdır. Birey, erken çocukluktan başlayarak bedene yönelik birtakım etkilere maruz kalmaktadır. Duydukları masallar, ebeveynlerinin bedenlerine yönelik düşünceleri, ebeveynleriyle olan ilişkileri, kilolu insanlara karşı yapılan eleştiriler vb. beden algısını

şekillendirmektedir (Smolak ve ark., 2002). Dolayısıyla bireylerin beden algılarına yönelik etkilerin, çocukluk döneminden itibaren birçok faktörün etkisiyle şekillendiğini söyleyebiliriz. Aynı zamanda yürütülen çeşitli araştırmalar, ilerleyen yaşla birlikte, genç yetişkinlik sonrasında, kilonun bireylerin beden algısında daha az etkili olduğunu vurgulamaktadır (Okumuşoğlu, 2018). Yetişkinlik dönemi kendi içerisinde genç, orta ve ileri yetişkinlik olarak ayrılmaktadır. Bu ayrım içerisinde genç yetişkinlik 20-30 yaş aralığını kapsamaktadır (Bayd ve Bee, 2015). Bu araştırmada katılımların 18-28 yaş aralığında olması, katılımcıların çoğunun bu dönemde olduğunu ve beden algılarında kilonun öneminin bir miktar etkisini kaybetmiş olabileceğini düşündürmektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre, beden algısının çocukluktan itibaren şekillenmeye başladığını ve yaş ilerledikçe evrilerek dönüştüğünü söylemek mümkündür.

Sim ve Zeman (2006), beden memnuniyetsizliğini çeşitli değişkenlerle ilişkisi çerçevesinde incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre olumsuz duygulanımın yani duygu düzenleme mekanizmalarının beden memnuniyetsizliği ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırma sonuçları bize beden algısında sosyal medya ve ebeveyn tutumu dışında etkili olan birçok faktörün önemini göstermektedir.

Bunlarla birlikte sosyal medya kullanımının beden algısı üzerinde olumsuz etkiler bıraktığına dair literatürde birçok çalışma mevcuttur. Fardouly ve ark. (2015), facebook kullanımına yönelik yürüttüğü çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Aynı şekilde Vries ve ark. (2016), 604 öğrenci ile yürüttükleri çalışmada sosyal medyanın beden memnuniyetsizliği üzerinde etkili olabileceği sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın, Özbey (2019), yürüttüğü araştırmasında internette geçirilen süre ile beden algısı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu araştırma sonuçları, beden algısının birçok değişkenden etkilendiğini göstermektedir. Sosyal medya ile beden algısı arasındaki ilişki incelenirken diğer değişkenlerin etkisinin de olabileceği, aynı şekilde elde edilen araştırma bulgularında, sosyal medyanın aracılık rolünün bulunmamasında diğer değişkenlerin etkilerinin öne çıkmış olabileceği düşünülmektedir.

Beden algısı üzerinde etkili olan diğer bir değişken ise akranlardır. Akranlar bireylerin sosyal yaşamının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Dolayısıyla akranların, bireylerin algıları ve düşünceleri üzerinde etkili olduğu söylenebilmektedir (Brechwald ve Prinstein, 2011). Buradan hareketle akranların bireylerin bedenlerine yönelik yaptıkları

yorumların, akranların kendi bedenlerinin ve diğerlerine karşı yaklaşımlarının bireylerin beden algıları üzerinde etkili olabileceğini söylemek mümkündür.

Beden algısı üzerinde etkili olan diğer bir değişken de ebeveynlerdir. Ebeveynler, çocukların gelişim dönemlerinde hem fiziksel hem de psikolojik olarak önemli bir role sahiptir. Büyükmumcu ve Ceyhan (2020), yürüttükleri çalışmada ebeveyn tutumlarının, üniversite öğrencilerinin beden algısında, diğer değişkenlerle birlikte etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda ebeveynlerin diğer insanların bedenlerine yönelik yaptıkları eleştiri ve yorumların, çocukların beden algılarını olumsuz etkileyebilmektedir (Hart ve Chow, 2019). Buradan hareketle ebeveyn tutumlarının bireylerin beden algıları üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Fakat bu etkinin yalnızca çocuklarına karşı olan tutumdan değil, diğer insanların bedenlerine yönelik tutumlarından da kaynaklandığı, bu etkinin araştırma bulgularını da etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Bunlara ek olarak, üniversite öğrencilerinin beden algılarına yönelik yapılan bir çalışma göstermiştir ki kişinin kendine duyduğu şefkat, cinsiyet ve duygu durumu beden algısıyla ilişkilidir. Bu ilişkide en etkili değişken ise kişinin kendine duyduğu şefkattir (Bayar, 2019). Beden algısına ilişkin değişkenleri inceleyen farklı bir araştırma ise beden algısında kişinin kendini duyduğu güven, hayata bakışı ve çevresinin etkilerinin beden algısında önemli olduğunu göstermiştir (Aslangiray, 2013).

Ebeveyn tutumları elbette kişinin karakter oluşumunda etkilidir fakat her özelliğin ebeveyn tutumlarından kaynakladığını söylemek güçtür. Buradan hareketle ebeveyn tutumları ve sosyal medya dışında beden algısının yordayıcısı olarak ele alınması ve incelenmesi gereken önemli değişkenlerin olduğu ve bunların sonuçları etkilemiş olmasının mümkün olduğu görülmektedir.

Jiang ve Vartanian (2016), yürüttükleri çalışmada, sosyal medyada sıkça karşılaşılan ideal bedenlerin ve model fotoğraflarının bireylerin bedenlerine yönelik olumsuz düşünceler geliştirmesinde dolaylı olarak etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. De Vries ve ark. (2019), yürüttükleri çalışmada, benzer bir sonuca ulaşmışlardır. Buna ek olarak, anne ile yakın ilişkiler kurmuş olan bireylerde sosyal medyanın etkisinin daha az olduğu saptanmıştır. Buna karşın baba ile kurulan ilişkinin etkisi bulunamamıştır. Buradan yola

çıkarak beden algısı üzerinde sosyal medya, ebeveyn tutumları gibi değişkenlerin etkisinden bahsetmek mümkündür fakat yapılan çalışmalar bu değişkenlerin tek başına, doğrudan etkilerinin olduğunu söylemenin çok da mümkün olmadığını, bu ilişkileri etkileyen farklı birçok değişkenin birlikte etkisinin söz konusu olduğunu göstermektedir.

Sosyal medyanın hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olması sebebiyle hayatımıza etkilerinin olduğu söylemek de kaçınılmaz bir gerçektir. Bu konuda literatür incelendiğinde sosyal medya kullanımına yönelik araştırmalın genellikle internet bağımlılığı üzerinden yapıldığı görülmektedir. Sosyal medyanın kullanım sıklığı göz önüne alındığında internet bağımlılığında sosyal medyanın da etkisi olduğunu düşünmek mümkündür. Günümüzde sosyal medya kullanımı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Liu vd. (2020), beden memnuniyetsizliği ve telefon bağımlılığı/internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmaya 11-15 yaş arası 1026 Çinli çocuk katılmıştır. Bu çalışmadaki diğer değişkenler; beden memnuniyetsizliği, arkadaşlık kalitesi, pozitif öz temsil ve sosyal medya sitelerdir. Sonuçlar, beden memnuniyetsizliği ve sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte sosyal medya siteleri, arkadaşlık kalitesi ve öz temsil, çocukların bağımlılığı ve sosyal medya arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlenmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak söylemek mümkündür ki, günümüzde sosyal medya ve beden algısı arasındaki ilişki büyük ölçüde gelişen teknolojiden ve yaşıtlarla olan ilişkiden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medyanın aracılık rolünün bulunmaması daha anlaşılır olmaktadır.

Smith (2021), tarafından yapılan bir çalışmada sosyal medya kullanımının yetişkin erkek ve kadınlarda beden memnuniyetsizliği ile ilişkisi incelenmiştir ve 102 katılımcı anonim olarak test edilmişlerdir. Çalışmada katılımcıların sosyal medya kullanım yoğunluğu, yeme alışkanlıkları, sosyokültürel tavırları incelenmiştir. Çalışma sonuçları göstermiştir ki, sosyal medya kullanım süresinin beden algısı ve beden memnuniyetsizliği üzerinde pek de bir etkisi yoktur. Bununla birlikte daha genç jenarasyonlara ait olan katılımcıların sonuçları göstermiştir ki, beden memnuniyetsizliği bu grupta daha yüksektir. Buradan gelişen teknoloji ve toplumsal güzellik

standartlarının yeniden şekillenmesinin, beden algısı üzerinde sosyal medyadan daha etkili bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Aynı zamanda çeşitli araştırmalar sosyal medya ile özgüven arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre, sosyal medya kullanan bireyler kullanmayan bireylere göre daha düşük özgüven göstermiştir. Buradan yola çıkarak facebook üzerinde harcanan zaman arttıkça özgüveninde azalması beklenirken aralarında ilişkiye rastlanmamıştır (Windiani ve ark., 2019). Buna karşın aynı çalışmada demokratik ebeveyn tutumu ile büyümemiş kişilerin ilerleyen yaşlarda daha düşük özgüven gösterdikleri saptanmıştır. Sonuçlar gösteriyor ki sosyal medya kullanımı ile özgüven arasında ilişki bulunmazken ebeveyn tutumuyla özgüven arasında ilişki vardır. Özgüveni yüksek olan birinin beden algısının da olumlu olması beklenen bir durumdur. Dolayısıyla ebeveyn tutumu ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medyanın aracılık rolünün bulunmaması bu çalışmalarla desteklenebilir.

Bununla birlikte covid-19 pandemisi nedeniyle derslerin online yürütülüyor olması, bireylerin karantina sürecinde eve kapanmak zorunda kalması, sosyallik alanlarının tamamen kısıtlanması gibi birçok etkenin sosyal medya kullanımını arttırdığını söylemek mümkündür. Yapılan araştırmalar, salgın döneminde internet ve sosyal medya kullanımının ciddi oranda arttığını göstermektedir (Yıldırım ve İpek, 2020). Bu araştırmanın da kısıtlamaların devam ettiği bir süreçte yürütülüyor olması, sosyal medya kullanımında sosyalleşme arzusu, bilgi alma ihtiyacı gibi farklı birçok etkenin sebep olabileceğini ve sonuçları etkilediğini düşündürmektedir.

Çeşitli araştırmalar, internet kullanım sıklığının sebepleri için öncelikle sosyalleşme arzusuna değinmektedir (Cengizhan, 2005). Dolayısıyla katılımcıların sosyalleşme ihtiyaçlarının da sosyal medya kullanım sürelerini etkileyeceği ve bunun da sonuçları etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Bütün bunlarla birlikte internetin ve sosyal medyanın hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi, internette ve sosyal medyada maruz kalınan ‘ideal beden görünümü’ ve güzel olma arzusunun etkilerinin azalmış olabileceği ve bu durumun normalleşmiş olmasının da sonuçları etkileyebileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak beden algısı üzerinde etkili olan birçok değişken saymak mümkündür.

Ebeveyn tutumları, sosyal medya kullanımı, akran grupları, yaşanan kültür vb. Fakat bu değişkenlerin herkesi aynı derecede etkilemesi mümkün değildir. Burada ise farklılık yaratan bireylerin karakter özellikleridir. Bireylerin karakter özelliklerine göre hangi değişkenden ne derece etkilendiği değişmektedir (Yiğitcan, 2021). Dolayısıyla ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolünün bulunamamasında, sonuçları etkilediği düşünülen ama incelenmemiş birçok değişkenin etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada ele alınmayan farklı değişkenlerin öneminin vurgulaması sonraki çalışmalar için yön gösterici olabilir.

4.2.7 Cinsiyete göre olumlu beden algısı

S1: Üniversite öğrencilerinin olumlu beden algısı, cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin beden algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre erkekler bedenlerini kadınlara göre daha olumlu algılamaktadır (Bakınız Tablo 4.).

Cash (2004), beden algısının birçok faktörden etkilendiğini ve çok boyutlu bir kavram olduğunu belirtmiştir. Buna göre, kişinin inandıkları, davranış kalıpları ve düşünceleri beden algısıyla ilişkilidir. Aynı zamanda beden algısının, bireylerin kendilerine dair algılarını, kendilerine yaklaşımlarını ve cinsiyet rollerini de içerdiğini belirtmiştir.

Koca ve Bulgu (2005), toplumsal cinsiyet rolleri aracılığıyla kadın bedenine cinsellik üzerinden vurgu yapıldığını belirtmiştir. Cinsel olarak çekici bulunan kadın bedenlerinin de kadınlar üzerinde beden algılarına yönelik kaygıları arttıracağı düşünülmektedir. Dolayısıyla araştırma sonuçları bulguları anlaşılır kılmaktadır.

Cok (1990)'un kadın ve erkek ergenlerle beden algısına yönelik yürüttüğü çalışmada benzer bir sonuç elde etmiştir. Buna göre, erkek öğrencilerin bedenlerine yönelik düşüncelerinin, kadın öğrencilere göre çok daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Akabay ve ark. (2014) ve Büyükmumcu ve Ceyhan (2020), yürüttükleri araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmışlardır. Buna göre, erkeklerin bedenlerine yönelik algıları kadınlardan daha olumlu bulunmuştur.

Sosyal medyada bireylerin fiziksel özelliklerine yönelik değerlendirmelerle sıkça karşılaşılması, kadınlarda bedenlerini diğerleriyle kıyaslama, bedenini beğenmeme, bedeninde fark yaratma isteği, hayal kırıklığı gibi belirtilere yol açarken erkeklerin, medya üzerinde gördüğü bedene yönelik paylaşımlardan esinlendiği görülmektedir (Tatangelo ve Ricciardelli, 2017). Aynı zamanda medyada kadınların bedenlerine yönelik karşılaştırmaların, eleştirilerin, idealizasyonların daha yoğun şekilde var olması da kadınların bedenlerine yönelik daha olumsuz bir algılaya sebebiyet verdiği düşünülebilir.

Nare (1996), 500 öğrencinin yazmış olduğu verileri incelemiş ve cinsiyet rollerinin etkisini gözler önüne sermiştir. Bu sonuca göre, kız öğrenciler, erkek masal kahramanlarında güce ve statüye vurgu yaparken erkek öğrenciler, kadın masal kahramanlarında iyiliğe, saflığa ve bedensel güzelliğe vurgu yapmaktadır. Bu araştırma sonucu, küçük yaşlardan itibaren dayatılan cinsiyet rollerinin, kadınların bedenlerine erkeklerden daha fazla önem vermesini desteklemektedir.

Bütün bunlara ek olarak, 2016 yılında paylaşılan veriler, estetik operasyonların sadece %13.8'inin erkekler tarafından yapıldığını göstermektedir (Büyükmumcu ve Ceyhan, 2020). Bütün bu araştırma sonuçları, bulguları destekler niteliktedir.

4.2.8 Ebeveyn birliktelik durumuna göre olumlu beden algısı

S2: Üniversite öğrencilerinin olumlu beden algısı, ebeveynlerin birliktelik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin beden algıları, ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre farklılaşmaktadır. Buna göre, ebeveynleri evli olan katılımcılar bedenlerini ebeveynleri boşanan, ayrı yaşayan ve dul olan katılımcılardan daha olumlu algılamaktadır (Bakınız Tablo 6.).

Literatür incelendiğinde, beden algısını ebeveyn birliktelik düzeyine göre inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat bulguları destekleyen farklı çalışma sonuçları mevcuttur. Buna göre, Otrar ve Demirbilek (2013)'in yürüttükleri araştırmada ebeveynlerinin birliktelikleri devam eden öğrencilerin benlik saygılarının, diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Sarıkaya (2015)'nın yürüttüğü

araştırmada da benzer sonuçlara rastlanmıştır. Buna göre ebeveynleri birlikte olan bireylerin, benlik saygısı daha yüksek, kaygı seviyeleri daha düşük bulunmuştur.

Genç yetişkinlerde beden algısı, benlik saygısının büyük bir kısmını içermektedir. Beden, bireyi somut olarak var eden ve ondan bağımsız olamayacağı önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla bireylerin kendilerine yönelik tutumlarında ve değerlendirmelerinde bedenlerine yönelik algıları büyük oranda ilişkilidir. (Kaner, 2000). Araştırma sonuçlarına göre, ebeveynleri birlikte olan bireylerin benlik saygısının, ebeveynleri birlikte olmayan bireylere göre daha yüksek olduğu, benlik saygısının da beden algısıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla araştırma sonuçları bulguları destekler niteliktedir.

4.2.9 Anne eğitim durumuna göre olumlu beden algısı

S3: Üniversite öğrencilerinin olumlu beden algısı, annenin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin beden algıları anne eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır. Buna göre, annesi ortaöğretim ve altı eğitim durumunda olan üniversite öğrencileri bedenlerini annesi lise ve lisans eğitim durumunda olan öğrencilerden daha olumlu algılamaktadır (Bakınız Tablo 5).

Literatür incelendiğinde anne eğitim durumu ile beden algısına yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat ilişkili çalışmalar mevcuttur. Erbil, Divan ve Önder (2006)'in yürüttüğü araştırma sonuçları, anne eğitim düzeyine göre benlik puanları arasında düşük düzeyde farklar olduğunu göstermektedir. Buna göre, annesi ortaokul mezunu olan lise öğrencilerinin benlik saygılarının annesi ilkokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden yüksektir. Bununla birlikte Benlik saygısı ile beden algısı arasındaki ilişki göz önüne alındığında bu araştırma sonucu bulguları desteklemektedir.

Buna karşın yapılan başka bir çalışmada ergenlerin benlik saygısı ile anne eğitim düzeyi arasında bir fark bulunamamıştır (Dilek ve Aksoy, 2013). Yukarıdaki çalışmada bulunan farkında düşük düzeyde olması bu ilişkiyi etkileyebilecek farklı değişkenlerin olabileceğini düşündürmektedir.

Bununla birlikte Yiğit (2010), yürüttüğü çalışmada anne eğitim düzeyi ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamıştır. Çalışmalar incelendiğinde bu konuda pek çok farklı sonucun var olduğu görülmektedir. Dolayısıyla gelecekte yapılacak çalışmalar için önemli bir nokta olarak daha detaylı incelenebilir.

4.2.10 Baba eğitim düzeyine göre olumlu beden algısı

S4: Üniversite öğrencilerinin olumlu beden algısı, babanın eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin beden algısında baba eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır. Bu konuda literatür incelendiğinde, beden algısı ile baba eğitim düzeyine yönelik doğrudan araştırmaların mevcut olmadığı fakat ilişkili çalışmaların bulunduğu görülmüştür (Bakınız Tablo 10).

Gacar, Yanlıç (2011)'ın, ve Yiğit (2010), yürüttükleri araştırmalarda, ergenlerin benlik saygısının babanın öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmışlardır. Özcan ve Aydoğan (2014)'ın yürüttükleri çalışmada da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Buna göre, çocukların benlik saygıları ile babaların eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark görülmemiştir.

Benlik saygısı ile beden algısı arasındaki ilişki pek çok çalışmada desteklenmekedir. Oktan ve Şahin'in (2010), kız öğrencilerle yaptığı bir çalışmada da beden memnuniyeti arrtıkça benlik saygısının da arttığı görülmüştür. Beden algısı ile benlik saygısı arasındaki ilişki göz önüne alındığında araştırma sonuçları bulguları destekler niteliktedir.

4.2.11 En sık kullanılan sosyal medya hesabına göre olumlu beden algısı

S5: Üniversite öğrencilerinin olumlu beden algısı, en sık kullanılan sosyal medya hesabına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin beden algısı, en sık kullanılan sosyal medya hesabına göre farklılaşmamaktadır (Bakınız Tablo 7).

Dion (2015)'un Instagram kullanımı üzerine yaptığı araştırma sonuçları, Instagram'ın kişinin kendisine duyduğu güven ve hayat memnuniyet ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Bunun yanında sosyal olarak popülerliği yüksek olan kişileri takip etmeyen kadınların, hayat memnuniyeti puanları takibe aldıktan sonra düşmüştür. Bu sonuçlar, sosyal medyada takip edilen kitlenin, beden algısı üzerindeki etkisini göstermektedir.

Fardouly ve Vartanian (2016), Facebook kullanımı üzerine yaptığı araştırma sonuçları, facebook kullanım yoğunluğunun bedene yönelik kaygıları arttırdığını göstermektedir. Cohen (2016)'nın Instagram kullanımına yönelik yürüttüğü araştırmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre, instagram kullanım yoğunluğunun kullanıcıların bedenlerine yönelik kaygılarını arttırdığı görülmektedir.

Bütün bunların yanında sosyal medya hesaplarında içerik paylaşılması, diğerleriyle etkileşimde olmak ve iletişim kurabilme gibi özellikler ortaktır. Bununla birlikte bireyler ilgi alanlarına yönelik paylaşım yapan kullanıcıları, (instagram, twitter, facebook) kullandıkları farklı sosyal mecralarda takip edebilmektedir. Bu doğrultuda sosyal medya ister instagram, ister facebook vb. olsun kişiye olan etkilerinin benzer olacağı düşünülmektedir.

Yürüttüğü araştırmada bireylerin beden algılarının, kullanılan sosyal medya hesabına göre (instagram, twitter, facebbok ve youtube) farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonucu bulguları destekler niteliktedir.

4.2.12 En sık takip edilen sosyal medya içeriklerine göre olumlu beden algısı

S6: Üniversite öğrencilerinin beden algısı en sık takip edilen sosyal medya içeriklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin beden algısı en sık takip edilen sosyal medya içeriklerine göre farklılaşmamaktadır (Bakınız Tablo 11.).

Yapılan ekolojik bir çalışma, bireyleri fit bir vücuda sahip olmaya yönlendiren paylaşımların beden algısı ve olumlu duygular arasında düşük düzeyde bir ilişki

bulunmuştur fakat negatif duygularla arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır (Griffiths ve Stefanovski, 2019).

Bununla birlikte beden algısının en sık takip edilen içeriklere göre farklılaşmamasında, reklamın gücünün olduğu düşünülmektedir. Günümüzde sosyal medya platformlarında ücretli bir şekilde verilen ve sıkça karşımıza çıkan reklamlar, takip etmediğimiz içeriklerle de ilgili olabilmekte ve her içerikten paylaşıma maruz kalmamıza sebep olmaktadır. Dolayısıyla özellikle belli içerikler takip edilse bile farklı içerikteki paylaşımlara da maruz kalmak kaçınılmazdır. Bu sebeplerden fark çıkmamış olabileceği düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir.

5.1 Özet

5.1.1 Ebeveyn tutumu, beden algısı ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar

Demokratik anne tutumu ve demokratik baba tutumu ile beden algısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Buna göre, ebeveynlerinden demokratik tutum algılayan bireylerin, bedenleri yönelik algıları, bedenlerine dair düşünceleri ve beğenileri diğerlerine göre daha olumlu olmaktadır.

Otoriter anne tutumu ve otoriter baba tutumu ile beden algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Demokratik anne tutumu ve demokratik baba tutumu ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Otoriter anne tutumu ve otoriter baba tutumu ile sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, ebeveynlerinden otoriter tutum algılayan bireylerin, sosyal medya kullanırken geçirdikleri süre diğerlerine göre daha fazla olmaktadır.

Sosyal medya kullanımı ile beden algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları (demokratik-otoriter) ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü bulunmamaktadır. Baron ve Kenny (1986), regresyon analizi modeline göre; ‘’bağımlı değişken (beden algısı) ile bağımsız değişken (ebeveyn tutumları) arasında bir ilişki yoksa aracı değişkenin (sosyal medya kullanımı) aracı olacağı bir ilişki de yoktur’’. Buna göre, demokratik ebeveyn tutumu ile sosyal medya kullanımı arasında ilişki bulunamamıştır. Dolayısıyla aracılık rolü yoktur. Otoriter ebeveyn tutumu ile beden algısı arasında ilişki

bulunamamıştır. Aracılık edilecek bir ilişki bulunamadığı için bu hipotezde de aracılık rolü sağlanamamıştır.

5.1.2. Demografik değişkenler açısından beden algısının incelenmesine yönelik sonuçlar

Üniversite öğrencilerinde beden algısı cinsiyete göre incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı farklar bulunmuştur. Buna göre, erkek öğrenciler bedenlerini kadın öğrencilere göre daha olumlu algılamaktadır.

Üniversite öğrencilerinde beden algısı yaş grubuna göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır.

Üniversite öğrencilerinde beden algısı ebeveynlerin birliktelik durumuna göre incelendiğinde anlamlı farklar bulunmuştur. Buna göre, ebeveynleri evli olan öğrenciler bedenlerini ebeveynleri boşanmış/ ayrı yaşıyor/ dul olan öğrencilere göre daha olumlu algılamaktadır.

Üniversite öğrencilerinde beden algısı; öğrencilerin sınıf düzeyine, ekonomik durumuna, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna, en sık kullanılan sosyal medya hesabına ve en sık takip edilen sosyal medya içerine göre incelendiğinde; gruplar arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır.

5.1.3. Yargı

Yaşanan pandemi sürecinin internet ve sosyal medya kullanımında fazlaca etkli olduğu düşünülmektedir dolayısıyla pandemi sürecinin tamamen bittiği bir dönemde bu çalışma tekrarlanıp sonuçlar tartışılabilir. Bununla birlikte bu çalışma farklı yaş grupları için de tekrarlanabilir. Ayrıca yapılan alanyazın taramasında akran gruplarının ve sosyallik düzeyinin sonuçlar üzerinde etkisinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle beden algısı değişkeni, sosyallik düzeyi ve akran grupları ele alınarak incelenebilir.

Son olarak, değişen ve gelişen dünyada, covid salgınıyla birlikte sanal yaşamın hayatımıza daha fazla entegre olmasının sonuçlar üzerinde etkisinin oldukça yüksek olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla covid-19 salgınının sosyal medya kullanımına etkileri ileriki çalışmalarda daha detaylı ele alınabilir.

6.KAYNAKÇA

Akabay, U., Alıncak, F. ve Ay, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin beden algısı ve atılganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* (9), 12-18.

Akın, A., Özbay, A. ve Baykut, İ.(2015). Sosyal medya kullanım ölçeğinin türkçe formunun geçerliği ve güvenirliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 8*(38).

Aksoy, A. ve Koçtürk, M. (2019). Ebeveyn tutumlarını algılama ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(4), 63-70.

Alagül, Ö. (2004). *Farklı spor branşlarındaki sporcuların atılganlık ile beden algısı ilişkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*)*. Ege Üniversitesi.

Alyanak, B. (2006). İnternet bağımlılığı. *Klinik Tıp Pediatri Dergisi, 8*(5), 20-4.

Arnett, J. J. (2006). Emerging adulthood: Understanding the new way of coming of age.

Arslangiray, N. (2013). *Üniversite öğrencilerinde beden imajının yordayıcıları olarak bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri. (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.

Aslan, D. (2004). Beden algısı ile ilgili sorunların yaratabileceği beslenme sorunları. Sted, *13*(9), 326-329.

Ata A., Vural, A. ve Keskin, F. (2014). Beden algısı ve obezite. *Ankara Medical Journel 14*(3),74-84.

Ayas, T. ve Horzum, M. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(39), 46-57.

Aydın, İ. (2016). Üniversite öğrencilernin sosyal medya kullanımları üzerine bir araştırma: anadolu üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* (35), 373-386.

Aydoğdu F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(2), 569-585.

Bandura, A (1963). The role of imitation in personality. *The Journal Of Nursey Education, 18*(3), 205-215.

Baker, L. ve Grıngart, E. (2009). Body image and self-esteem in older adulthood. *Ageing and Society, 29*(06), *977–995.* doi:10.1017/s0144686x09008721

Baltacı Ö, Akbulut ÖF, ve Yılmaz E. (2021). Problemli internet kullanımında güncel bir risk faktörü: Covid-19 pandemisi. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 97-121.

Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research – conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.

Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887. http://doi: 10.2307/1126611

Baumrind, D. (1971). Harmonious Parents and Their Preschool Children. *Devolopmental Psychology*. *4*, 99-102.

Bayar, Ö. (2019). Üniversite öğrencilerinde beden imajı, öz-şefkat, depresif duygulanım ve cinsiyet. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *46*(46), 175-190.

Bayrakçı, S. ve Türk G. (2019). Sosyal medya ve toplumda değişen estetik işlem yaptırma algısı. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi, 10*(9), 119-135.

Baz, F. Ç. (2018). Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine çalışma. *International Journal of Society Researches*, *9*(16), 276-295.

Biricik, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ile uyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi.

Boyd, D. Ve Bee, H. (2015). Lifespandevelopment (6. baskı.).

Boyd, D. M. ve Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of computer-mediated Communication*, *13*(1), 210-230.

Brechwald, W. A. ve Prinstein, M. J. (2011). Beyond homophily: A decade of advances in understanding peer influence processes. *Journal of research on adolescence*, *21*(1), 166-179.

Burnette, C. B., Kwitowski, M. A. ve Mazzeo, S. E. (2017). "I don't need people to tell me I'm pretty on social media:" A qualitative study of social media and body image in early adolescent girls. *Body Image*, *23*, 114-125.

Büyükmumcu, S. ve Ceyhan, A.(2020). Üniversite öğrencilerinde işlevsel olmayan tutumlar, algılanan ebeveyn tutumları ve sosyal karşılaştırma yönelimlerinin beden imgesini yordayıcılığı. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, *4*(7), 19-35.

Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı [Data analysis handbook for social sciences]. *Ankara: Pegem Akademi*.

Büyükşahin, G. (2009). *Boşanmış ve boşanmamış (tam) ailelerden gelen 11-13 yaş arası çocukların anne baba tutumlarını algılama biçimlerinin sosyal uyum düzeyleri ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi.

Cash, Thomas F. (2004), "Measuring "negative body image": validation of the Body Image Disturbance Questionnaire in a nonclinical population." *Body Image* 1.4 363-372.

Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullaniminda yeni bir boyut:"İnternet bağımlılığı". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *22*(22), 83-98.

Chen, G., He, J., Cai, Z. ve Fan, X. (2020, Aralık). Perceived parenting styles and body appreciation among Chinese adolescents: Exploring the mediating roles of dispositional mindfulness and self-compassion. (119), s. 1-31.

Chen, W. ve Swalm, R. L. (1998). Chinese and american college students' body-ımage: perceived body shape and body affect. *Perceptual and Motor Skills*, 87(2), 395–403. doi:10.2466/pms.1998.87.2.395

Cohen, L. H. (2016). *The Relationship between ınstagram usage and young women's body ımage satisfaction and appearance concerns* (Doctoral dissertation, William James College).

Claes, L., Hart, T. A., Smits, D., Eynde, F. V., Mueller, A. ve Mitchell, J. E. (2011). Validation of the social appearance anxiety scale in female eating disorder patients. *European Eating Disorders Review, 20*(5), 406-409.

Cok, F. (1990). Body image satisfaction in Turkish adolescents. *Adolescence*, *25*(98), 409.

Coşkun, S., Kılıç, S. ve Sarıkoç, G. (2021). Ebeveynlerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ile ergenlerin internet bağımlılığı. *Humanistic Perspective*, *3*(3), 780-799.

Curran, J. (2003). Body Image: A handbook of theory, research and clinical practice. *mental health practice*, *7*(2), 27-29.

Çetinoğlan, N. (2017). *Sosyal medya reklamlarının müşteri satın alma davranışlarına etkisi: İzmir ilinde bir uygulama* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Katip Çelebi Üniversitesi.

Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *19*(3), 225-240.

Çiçek, I., Tanriverdi, S., Şanlı, M. E. ve Bulus, M. (2021). Parental attitudes and socio-demographic factors as predictors of smartphone addiction in university students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, *8*(2), 158-169.

De Vries, D. A. ve Vossen, H. G. (2019). Social media and body dissatisfaction: investigating the attenuating role of positive parent–adolescent relationships. *Journal of youth and adolescence*, *48*(3), 527-536.

De Vries, D. A., Peter, J., De Graaf, H. ve Nikken, P. (2016). Adolescents' social network site use, peer appearance-related feedback, and body dissatisfaction: Testing a mediation model. *Journal of youth and adolescence*, *45*(1), 211-224.

Dede, B. (2019). *Ergenlerde internet kullanımı ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi.

Demir, E. (2007). *Ebeveyn tutum ölçeği.* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi.

Demir, E. K. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, *11*(21), 15-25.

Diedrichs, P. C., Atkinson, M. J., Garbett, K. M., Williamson, H., Halliwell, E., Rumsey, N. ve Barlow, F. K. (2016). Randomized controlled trial of an online mother-daughter body image and well-being intervention. *Health Psychology*, *35*(9), 996.

Dilek, H. ve Aksoy, A. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ile anne-babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, *14*(3), 95-109.

Dinç, B. (2010). *Ergenlik döneminde beden imgesinin gelişimi üzerine aile, akran ve televizyonun etkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi.

Dion, N. A. (2016). *The effect of Instagram on self-esteem and life satisfaction* (Doktora tezi).

Doğan, T. (2010). Sosyal görünüş kaygısı ölçeği'nin (SGKÖ) Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *39*(39), 151-159.

Doğan, U. ve Tosun, N.(2016). Lise öğrencilerinde problemli akıllı telefon kullanımının sosyal kaydı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 22*, 100-128.

Dornbusch, S. M., Ritter, P. L., Leiderman, P. H., Roberts, D. F. ve Fraleigh, M. J. (1987). The relation of parenting style to adolescent school performance. *Child development*, 1244-1257.

Ekici, A. (2002). Aziz Antonius'un baştan çıkarılması: Bir kötü alışkanlık olarak internet, *Cogito Dergisi,* 30, 227-235.

Eligül, F. (2020). *Algılanan ebeveyn tutumlarının internet bağımlılığı ve akademik başarı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Enten, R. S. ve Golan, M. (2009). Parenting styles and eating disorder pathology. *Appetite*, *52*(3), 784-787.

Erbil, N., Divan, Z. ve Önder, P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum*, *3*(10), 7-15.

Erkan, S. (2019). *Erişkinlerde bulunan anne baba tutumu, benlik saygısı ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Eşiyok Sönmez, E. ve Özgen, Ö. (2017). Medya kullanımı ve beden imajı: Türkiye ve İngiltere örneği, *Akdeniz İletişim Dergisi,* 27, 78-95

Fang, Y. C. ve Shen, Y. H. (2021). The relationship between undergraduate students' parenting style and creativity. *Psychology,* 12, 498-510. doi: 10.4236/psych.2021.124031

Fardouly, J., Diedrichs, P. C., Vartanian, L. R. ve Halliwell, E. (2015). Social comparisons on social media: The impact of Facebook on young women's body image concerns and mood. *Body image, 13,* 38-45.

Fardouly, J. ve Vartanian, L. R. (2015). Negative comparisons about one's appearance mediate the relationship between Facebook usage and body image concerns. *Body image, 12,* 82-88.

Fardouly, J. ve Vartanian, L. R. (2016). Social media and body ımage concerns: current research and future directions. *Current Opinion in Psychology*, 9, 1–5. doi:10.1016/j.copsyc.2015.09.005

Gacar, A. ve Yanlıç N. (2012). 13 - 17 Yaş ergen hentbolcuların benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 3*(2), 45-50.

Garbett, K. M. ve Diedrichs, P. C. (2016). Improving uptake and engagement with child body image interventions delivered to mthers: Understanding mother and daughter preferences for intervention content. *Body Image, 19, 24–27.* doi:10.1016/j.bodyim.2016.07.004

Garner, D. M., Garfinkel, P. E., Schwartz, D. ve Thompson, M. (1980). Cultural expectations of thinness in women. *Psychological reports, 47*(2), 483-491.

Geçdoğan Yılmaz, R. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin iş güvencesi algıları ile mesleki benlik saygıları arasındaki ilişkide örgütsel muhalefetin aracılık etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bolu İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

George, D. ve Mallery, P. (1999). SPSS for windows step by step: a simple guide and reference. *Contemporary Psychology*, *44*, 100-100.

Grabe, S., Ward, L. M. ve Hyde, J. S. (2008). The role of the media in body image concerns among women: A meta-analysis of experimental and correlational studies. *Psychological Bulletin,* 134(3), 460–476. doi:10.1037/0033-2909.134.3.460

Griffiths, S. ve Stefanovski, A. (2019). Thinspiration and fitspiration in everyday life: An experience sampling study. *Body image*, *30*, 135-144.

Gürel, G. (2020). *Lise öğrencilerinde yeme tutumu üzerinde beden algısı, kontrol odağı ve ebeveyn tutumunun etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi.

Güvenen G. (2017). *Sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının lise öğrencilerinin beden algısı ve sosyal görünüş kaygısı üzerine etkisinin belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Haliç Üniversitesi.

Hamurcu, T. G. Ö. (2019). *Hemşirelik öğrencilerinde sosyal medya kullanımının ortoreksiya nervoza üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa.

Hart, E. ve Chow, C. M. (2020). "I just don't want to be fat!": body talk, body dissatisfaction, and eating disorder symptoms in mother–adolescent girl dyads. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, *25*(5), 1235-1242.

Haspolat, N. K. ve Kağan, M. (2017). Sosyal fobinin yordayıcıları olarak beden imajı ve benlik saygısı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *19*(2), 139-152.

Heinberg, L. J. ve Thompson, J. K. (1995). Body ımage and televised ımages of thinness and attractiveness: a controlled laboratory ınvestigation. *Journal of Social and Clinical Psychology,* 14(4), 325–338. doi:10.1521/jscp.1995.14.4.325

Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., He, Q. ve Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. Behaviour & Information Technology, 28(5), 485-490

İnce, M. ve Koçak, M. (2017). Üniversite öğrencilernin sosyal medya kullanım alışkanlıkları: Necmettin Erbakan Üniversitesi örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 7*(2): 736-749.

Jiang, M. Y. ve Vartanian, L. R. (2016). The role of memory in the relationship between attention toward thin-ideal media and body dissatisfaction. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, *21*(1), 57-64.

Kaner S. (2000). Ortopedik engelli ve engelli olmayan erkek ergenlerde benlik saygısı ve beden imajı. *Özel Eğitim Dergisi*. *2*, 13-22.

Kara, A. ve Eryılmaz, A. (2018). Beliren yetişkinlerin gözünden olumlu beden imajı oluşturmanın öğeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, *3*, 394-409.

Karaca, M. (2007). *Sosyolojik bir olgu olarak internet gençliği: Elazığ örneği.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Fırat Üniversitesi.

Karadayı F. (1994). Üniversite gençlerinin algılanan ana-baba tutumları, anababayla ilişkileri ve bunların bazı kişilik özellikleriyle bağlantısı. *Türk Psikoloji Dergisi* 9(32): 15-25.

Kartal, M. (2013). Türkiye'de sosyal medya raporu. *İletişim ve Diplomasi*, (1), 159-165.

Kemp, S. (2018). Digital in 2018: World's ınternet users pass the 4 billion mark. We Are Social. 01.02.2019, Retrieved from: https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report2018

Kıloğlı N. (2021). *Sosyal medya kullanan genç yetişkinlerde beden algısı ve özgüven arasındaki ilişki.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Kichler JC. ve Crowther JH. (2001). The effect of maternal modeling and negative family communication on women's eating attitudes and body image. *Behavior Therapy*, *32*, 443-457.

Ko, C.-H., Wang, P.-W., Liu, T.-L., Yen, C.-F., Chen, C.-S. ve Yen, J.-Y. (2014). Bidirectional associations between family factors and Internet addiction among adolescents in a prospective investigation. *Psychiatry and Clinical Neurosciences, 69*(4), 192–200. doi:10.1111/pcn.12204

Koca C. ve Bulgu N (2005). "Spor ve toplumsal cinsiyet: genel bir bakış" *Toplum ve Bilim*, 103, 163-184.

Kocakaya, G. (2019). Yeme bozukluklarıyla ilişkili olabilecek değişkenlere bütüncül bakış. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi, 2*(4), 28-45.

Koç, M. ve Owen, F. (2021). Öz-duyarlılığın vücut algısı, beden kitle indeksi, yaş ve ebeveyn tutumları ile ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36*(1): 130-144.

Korkmaz, C. (2020). *Sağlıklı yetişkinlerde klinik pilates egzersizlerinin fiziksel uygunluk, psikososyal durum ve egzersiz inanışı üzerine etkisinin incelenmesi: randomize kontrollü çalışma* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi.

Kul, S. (2014). Uygun istatistiksel test seçim kılavuzu/guideline for suitable statistical test selection. *Plevra Bülteni*, *8*(2), 26.

Kuzgun Y. (1972). *Ana-baba tutumlarının kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Küçükali, A.(2016, Kasım). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı: Atatürk Üniversitesi örneği. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi. 7*(13), 531-546.

Lim, J. S., Bae, Y. K. ve Kim, S. S. (2004). A learning system for internet addiction prevention. In *IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies, 2004. Proceedings,* 836-837.

Liu, Q., Sun, J., Li, Q. ve Zhou, Z. (2020). Body dissatisfaction and smartphone addiction among Chinese adolescents: A moderated mediation model. *Children and Youth Services Review*, *108*, 104613.

Maccoby EE. ve Martin JA (1983) Socialization in the contextof the family: Parent-child interaction. P.H. Mussen, E.M. Hetherington (Eds.). Handbook of Child Psychology: Socialization, Personolity and Social Development (pp. 1-101) New York: Wiley.

Mangold, W.G. ve Faulds, J. D. (2009). Social mediya: The new hybrid element of the promotion mix. India University: *Kelley School of Business*, 358-360. doi:10.1016/j.bushor.2009.03.002

Maor, M. ve Cwikel, J. (2015). Mother's strategies to strengthen their daughters' body image. *Feminism & Psychology*, *1*(26), 11-29.

McPhie, S., Skouteris, H., Fuller-Tyszkiewicz, M., McCabe, M., Ricciardelli, L. A., Milgrom, J. ve Dell'Aquila, D. (2012). Maternal predictors of preschool child-eating behaviours, food intake and body mass index: A prospective study. *Early child development and care*, *182*(8), 999-1014.

Myers, P. N. ve Biocca, F. A. (1992). The elastic body ımage: the effect of television advertising and programming on body ımage distortions in young women. *Journal of Communication, 42*(3), 108–133. doi:10.1111/j.1460-2466.1992.tb00802.x

Nare, S. (1996). Kahramanlık ve toplumsal cinsiyet. *Kadın Gerçeklikleri*, 191-202.

Norton, M. (2017). Fitspiration: social media's fitness culture and its effect on body ımage.

O'Keeffe, G. S., Clarke-Pearson, K. Council on Communications and Media. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics, 127*(4), 800-804.

Oktan, V. ve Şahin, M. (2010). Kız ergenlerde beden imajı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası insan bilimleri dergisi*, *7*(2), 543-556.

Otrar, M. ve Demirbilek, M. (2013). Ebeveynleri birlikte olan ergenler ile parçalanmış aileye sahip ergenlerin benlik saygıları ve atılganlık düzeyleri üzerine bir inceleme. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, *2* (2), 21-40.

Önal, S., Özer, B., Sağır, M., Sağır, S., Özdemir, A., Acar, S. ve Yavuz, C. (2019). Üniversite öğrencilerinde beden algısı ve beden kitle endisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, *59*(1), 543-558.

Öngören, B. (2015). Sosyolojik açıdan sağlıklı beden imgesi. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi, 16*(34), 25-45.

Örgün, S. K. (2000). *Anne Baba Tutumları ile 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki.* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.

Özbey, H. (2019). Lise öğrencilerinde benlik saygısı ve beden algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi bazı değişkenler açısından incelenmesi (Akşehir ilçesi örneklemi). (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Özcan, Ç. ve Aydoğan, Y. (2014). Aile katilimi ile çocuklarin akademik benlik saygisi arasindaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, *44*(202), 19-36.

Özdel, L., Bostancı, M., Özdel, O. ve Oğuzhanoğlu, N. (2002). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi,* (3), 155-161.

Özdoğan, B. (2000). *Çocuk ve Oyun* 3. Basım, İstanbul: Anı Yayıncılık

Phillips, K. A., Cash, T. F. ve Smolak, L. (2002). Body image and body dysmorphic disorder. *Eating disorders and obesity: A comprehensive handbook*, *2*, 115.

Pınar R.(2002). Obezlerde depresyon, benlik saygısı ve beden İmaji: Karşılaştırmalı bir çalışma. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,* 6 (1), 30-41.

Potur, D. C. (2003). *İlk gebelikte beden imajının algılanma durumunun değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi.

Saiphoo, A. N. ve Vahedi, Z. (2019). A meta-analytic review of the relationship between social media use and body image disturbance. *Computers in human behavior*, *101*, 259-275.

Sarıkaya, A. (2015). 14-18 Yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi.

Sarwer, D. B., Wadden, T. A. ve Foster, G. D. (1998). Assessment of body image dissatisfaction in obese women: specificity, severity, and clinical significance. *Journal of consulting and clinical psychology*, *66*(4), 651.

Saylık F. ve Yalçın M. (2018). Otoriter veya demokratik ebeveyn tutumunun ve ebeveyne bağlanma biçiminin suçluluk ve utanç duygularına etkisinin yarı-deneysel yöntemle incelenmesi. *Psikoloji çalışmaları*, *38*(2), 95-127.

Sim, L. ve Zeman, J. (2006). The contribution of emotion regulation to body dissatisfaction and disordered eating in early adolescent girls. *Journal of youth and adolescence*, *35*(2), 207-216.

Smith, R. D. (2021). *The Effect of Social Media on Body Dissatisfaction* (Doctoral dissertation, The Chicago School of Professional Psychology).

Social, W. A. (2018). Global digital report 2018.

Şahin, A. (2018). *Bireylerin hedonik tüketim davranışına sosyal medyanın etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi.

Sokol, R. L., Qin, B. ve Poti, J. M. (2017). Parenting styles and body mass index: a systematic review of prospective studies among children. *Obesity Reviews*, 18(3), 281–292. doi:10.1111/obr.12497

Stokes, R. ve Frederick-Recascino, C. (2003). Women's perceived body ımage: Relations with personal happiness. *Journal of Women & Aging*, 15(1), 17–29. doi:10.1300/j074v15n01_03

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, *13*(25), 42-59.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics 5*, 481-498. Boston, MA: pearson.

Tatangelo, G.L. ve Ricciardelli, L.A. (2017). Children's body image and social comparisons with peers and the media. *Journal og Health Psychology*, *22(6)*, 776-787.

Tezcan, B. (2009). Obez Bireylerde benlik saygısı, beden algısı ve travmatik geçmiş yaşantılar. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Uzmanlık Tezi.

Tiggemann, M. ve Slater, A. (2003). Thin ideals in music television: A source of social comparison and body dissatisfaction. *International Journal of Eating Disorders,* 35(1), 48–58. doi:10.1002/eat.10214

Tiggemann, M. ve Miller, J. (2010). The internet and adolescent girls' weight satisfaction and drive for thinnes *Sex Roles,* 63, 79-90.

Tur-Porcar A. (2017). Parenting styles and Internet use. *Psychol Mark,* 34, 1016–1022. https://doi. org/10.1002/mar.21040

Tutgun-Ünal, A. ve Deniz, L. (2020). Sosyal medya kuşaklarının sosyal medya kullanım seviyeleri ve tercihleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, *15*(22), 1289-1319.

TÜİK. (2016). http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779 (17.03.2017)

Üstündağ, H., Demir, N., Zengin, N. ve Gül, A. (2007). Stomalı hastalarda beden imajı ve benlik saygısı. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, *27*, 522-527.

Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B. ve Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers & Education*, *55*(2), 454-464.

Van Den Eijnden, R. J., Spijkerman, R., Vermulst, A. A., van Rooij, T. J. ve Engels, R. C. (2010). Compulsive Internet use among adolescents: Bidirectional parent–child relationships. *Journal of abnormal child psychology*, *38*(1), 77-89.

Vries, D. A., Vossen, H. G. ve Van Der Kolk- Van Der Boom, P. (2018, Kasım 26).

We Are Social (2015), we-are-social-2015-trendleri-raporu-turkiye, webrazzi.com/2015/01/21/

Wilhelm, S. (2006). *Feeling good about the way you look: A program for overcoming body image problems*. Guilford Press.

Windiani, I. G. A. T., Maya, S., Putra, I. G. N. S. ve Subanada, I. B. (2019). The effect of parenting style in junior high school adolescent's self-esteem. *American Journal of Pediatrics*, *5*(4), 224-229.

Yalçıntaş, M. (2019). *Fen bilimleri öğretiminde kuantum öğrenme modeli kullanmanın ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin akademik merak, kaygı, özyeterlik ve başarı düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.

Yaman B. (2018). Ebeveyn tutumlarının çocukların mizaç özellikleri ve duygu düzenleme becerileri üzerindeki rolü. (Yayımlamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi.

Yavuzer, H. (1986). *Aile ve çocuk.* İstanbul: Ak Yayınları. (31-32).

Yıldırım, O. ve İdil, İ. (2020). Yeni koronavirüs salgını dolayısıyla gündeme gelen sosyal izolasyon ve gönüllü karantina döneminde internet ve sosyal medya kullanımı. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, *2020*(52), 69-94.

Yılmaz, A. (2000). Anne-baba tutum ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, *7*(3), 160-172.

Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *9*(3), 1494-1507.

Yiğitcan, A. (2021). *İnternet bağımlılığı, beden imajı ve yeme bozukluğu arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Zafarmand, N. (2010). *Halkla ilişkiler alanında yeni mecra ve uygulamalarının yeri ve önemi: sosyal medya ve pr2.0.* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.

EK:1 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1- Yaşınız:

2- Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

3- Bölümünüz:

4- Sınıfınız: Hazırlık ( ) 1.Sınıf ( ) 2.Sınıf ( ) 3. Sınıf ( )
4. Sınıf ( ) 5. Sınıf ( ) 6. Sınıf ( )

5-Ekonomik düzeyiniz: Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( )

6-Annenizin Eğitim Durumu: İlkokul ( )
: Ortaokul ( )
: Lise ( )
: Üniversite ( )
: Yüksek Lisans ( )

7-Babanızın Eğitim Durumu: İlkokul ( )
: Ortaokul ( )
: Lise ( )
: Üniversite ( )
: Yüksek Lisans ( )

8- Anne babanızın birliktelik durumu: Evli ( ) Boşanmış/Ayrı Yaşıyor/ Dul ( )

9- En sık kullandığınız sosyal medya hesapları: İnstagram ( ) Twitter ( ) Facebook( )
: Linkedin ( ) Youtube ( ) Diğer ( )

10- En sık takip ettiğiniz sosyal medya içerikleri: Spor ( ) Beslenme ( ) Sanat ( )
: Moda( ) Güzellik ( ) Eğitim ( )
: Diğer ( ) yazınız……..

EK 2 ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Her maddede belirtilen ifadeyi kendi anne ve babanızı düşünerek okuyunuz. Daha sonra ilgili ifadede belirtilen davranışa uygunluğu açısından anne ve babanızın tutumunu 5 derece içinde değerlendiriniz. Her derecelemeyi yaparken anne ve babanızın tutumunun verilen ifadeye uygunluğunu düşünüp ifadeye;

< Tamamen katılıyorum (5)

< Katılıyorum (4)

< Kararsızım (3)

< Katılmıyorum (2)

< Hiç katılmıyorum (1)

olarak değerlendirip, sayıyı numaranın karşısındaki ilgili parantezin içine anne ve babanız için ayrı ayrı olmak üzere rakamla yazınız.

	ANNEM	**BABAM**	
1			**İyi bir çocuğun, ana babasının istediği biçimde yetişen, onların dediklerini aynen yerine getiren bir kimse olduğunu söyler.**
2			**Benimle ilgili bir karar alırken istek ve gereksinimlerimi dikkate alır**
3			**Karşı cinsten arkadaşlar edinmeme izin vermez.**
4			**Bir güçlükle karşılaştığım zaman beni kendi bulduğu çözüm yolun uygulamaya zorlar.**
5			**Hiçbir konuda kişisel görüşümü sormaz.**
6			**Dayağın "cennetten çıkma" olduğuna inanır, ara sıra kullanmakta sakınca görmez**
7			**Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını vermiştir .**
8			**Ailemizi ilgilendiren konularda karar verirken benim fikirlerimi de dikkate alır.**
9			**Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde kontrol eder.**

10			**Cezalandırmak yerine meselelerini benimle konuşmayı yeğler.**
11			**Beni aklımı kullanmaya, kararlarımı kendi kendime vermeye özendirir.**
12			**Ders çalışıp çalışmadığımı sürekli kontrol eder.**
13			**Ders dışı uğraşlarımı hoş karşılamaz.**
14			**İlgi ve yeteneklerime uygun meslek seçmede beni serbest bırakır.**
15			**Haklı olduğum zaman bunu açıkça söyler.**
16			**Okulda iyi notlar almadığım zaman çok kızar.**
17			**Konuşma düzeyinde bile, cinsel konulara ilgi göstermemi istemez.**
18			**Boş zamanlarımı kendi ilgi ve gereksinmelerim doğrultusunda kullanmaya özendirir.**
19			**Evden fazla uzak olmayan bir yere bile giderken izin almamı ister.**
20			**Cinsel konularda sağlıklı bir tavır geliştirmeme yardım Eder**
21			**Nedenlerini bile bilmediğim cezalar verir.**
22			**Farklı görüşlerde olmamızı doğal karşılar.**
23			**Yerinde ve duruma uygun kararlar verebileceğime inanır.**
24			**Fikirlerime saygı gösterir.**
25			**Gençlerin, ailelerinin seçeceği kimselerle evlenmesi gerektiği görüşündedir.**
26			**Geleceğime karşı içten bir ilgi gösterir ama amaçlarımı belirlemeye çalışmaz.**
27			**Aynı fikirde olmadığımız zaman benimle alay eder, bu konuları anlayacak düzeye gelmediğimi söyler.**
28			**Üstün başarı göstermemde öyle ısrar eder ki, not konusunda kaygılanırım.**
29			**Bir çatışmaya girdiğim zaman, kendi fikrini kabul ettirmeye çalışmadan, kimin neden haklı olduğunu görmeme yardım eder.**
30			**Herhangi bir konuda doğru karar verebileceğime inanmaz.**
31			**Hoşlanmadığı kimselerle arkadaşlık etmemi kesinlikle yasaklar.**

32			**Anlattıklarımı can kulağı ile dinler, ancak sırlarımı öğrenmek için beni zorlamaz.**
33			**Arkadaşlarımı eve çağırmama ve arkadaş toplantılarına katılmama izin verir.**
34			**Bir derdim olduğu zaman beni dinlemeye hazırdır.**
35			**Bir güçlükle karşılaştığımda istediği yardımı sağlar, fakat kararı bana bırakır.**
36			**Anlaşamadığımız konularda da fikirlerimi rahatça anlatmama olanak verir ve beni sabırla dinler.**
37			**Küçük hatalarımı bile şiddetle cezalandırır.**
38			**Duygu ve gereksinimlerime karşı daima duyarla davranmıştır.**
39			**Karşı cinsten bir arkadaşımla aramda geçenleri kendine rahatça anlatmama izin verir.**
40			**Kız-erkek arkadaşların bulunduğu yerlere gitmeme karşı çıkmaz.**
41			**Bana çık hükmeder.**
42			**Beraber çalışırken işlerin nasıl neden böyle olduğunu açıklamaya çalışır.**
43			**Karşı cins hakkında korku ve güvensizlik uyandıracak telkinlerde bulunur.**
44			**Bir işi ne kadar iyi de yapsam beğenmez.**
45			**Beni yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.**
46			**Kontrol edilmezlerse çocukların kötü davranışlar edineceklerine inanırlar.**
47			**Bana rehberlik eder ve davranışlarıma hükmetmez**
48			**Arkadaşlarımı özgürce seçme olanağı tanımaz, görüşleri kendisininkine uymayan arkadaşlarımdan beni uzak tutmaya çalışır,**
49			**İçten bir çabayla beni anlamaya çalışır.**
50			**Benimle ilgili kararlara çoğu kez kendisi verir.**

(Biricik, 2011).

EK3: BEDEN ALGISI ÖLÇEĞİ

	Çok beğeniyorum	Oldukça beğeniyorum	Kararsızım	Pek beğenmiyorum	Hiç beğenmiyorum
Saçlarım					
Yüzümün rengi					
Iştahım					
Ellerim					
Vücudumdaki kıl dağılımı					
Burnum					
Fiziksel gücüm					
Idrar-dışkı düzenim					
Kas kuvvetim					
Belim					
Enerji düzeyim					
Sırtım					
Kulaklarım					
Yaşım					
Çenem					
Vücut yapım					
Profilim					
boyum					
Duygularımın keskinliği					
Ağrıya Dayanıklılığım					
Omuzlarımın genişliği					
Kollarım					
Göğüslerim					
Gözlerimin şekli					
Sindirim sistemim					
kalçalarım					
Hastalığa direncim					
Bacaklarım					
Dişlerimin şekli					
Cinsel gücüm					

Ayaklarım					
Uyku düzenim					
Sesim					
Sağlığım					
Cinsel faaliyetlerim					
Dizlerim					
Vücudumun duruş şekli					
Yüzümün şekli					
Kilom					
Cinsel organlarım					

(Korkmaz,2020).

EK 4: SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz.

	1 Tamamen katılmıyorum 2 3 4 5 **6 Tamamen katılıyorum**						
1	Sosyal medyaya bağlanamadığım zamanlarda çevremle bağlantımın koptuğunu hissediyorum.	1	2	3	4	5	6
2	Keşke herkes iletişim kurmak için Sosyal medyayı kullansa.	1	2	3	4	5	6
3	Sosyal medyayı hiç kullanamadığım durumlarda gerginlik yaşarım.	1	2	3	4	5	6
4	Sosyal medyaya bağlanamadığım zamanlarda mutsuz olurum.	1	2	3	4	5	6
5	Diğer insanlarla neredeyse bütün iletişimimi Sosyal medya aracılığıyla kurmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6
6	Sosyal medya sosyal ilişkilerimde önemli bir rol oynar.	1	2	3	4	5	6
7	Sosyal medya hesabımı/hesaplarımı kontrol etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5	6
8	Sosyal medya kullanmayı sevmiyorum.	1	2	3	4	5	6
9	Sosyal medya kullanmak günlük yaşamımın rutin bir parçasıdır.	1	2	3	4	5	6
10	Başkalarının sosyal medya paylaşımlarına cevap veririm.	1	2	3	4	5	6

(Hamurcu, 2009).

ÖZGEÇMİŞ

Aylin AKGÜL

Eğitim

Yüksek Lisans	2020-2022 T.C. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloi Anabilimdalı, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Lisans	2015-2019 T.C. Maltepe Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü

İş/İstihdam

2017	Eşlik Psikoloji ve Danışmanlık Merkezi- Stajyer Psikolog
2019	Erenköy Ruh ve Sinir Eğitim ve Araştırma Hastanesi- Stajyer Psikolog
2021	Erenköy Ruh ve Sinir Eğitim ve Araştırma Hastanesi- Stajyer Klinik Psikolog
2022	Eşlik Psikoloji ve Danışmanlık Merkezi- Stajyer Klinik Psikolog

Alınan Burs ve Ödüller

2015	%100 Başarı Bursu (Eğitim)

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

2018-2019	T.C. Maltepe Üniversitesi Akran Mentörü Görevi